

VESTAMAGERS FUGLELIV

FORSLAG TIL NATURPLEJE
OG FREMTIDIG UDNYTTELSE

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUMÉ	side 3
1. INDLEDNING	side 4
2. OMRÅDEBESKRIVELSE	side 4
3. OMRÅDETS FUGLELIV	side 5
3.1 Formål og metoder	side 5
3.2 Fuglelivet, generel beskrivelse	side 6
3.3 Andefugle	side 6
3.4 Rovfugle og ugler	side 8
3.5 Vadefugle	side 8
3.6 Måger og terner	side 9
3.7 Øvrige fuglegrupper	side 10
3.8 Sammenfatning	
4. FORSLAG TIL FREMTIDIG UDNYTTELSE	side 10
4.1 Målsætning	side 10
4.2 Overordnet planlægning	side 11
4.3 Generelt om naturpleje	side 11
4.4 Vandstandsregulering	side 12
4.5 Vegetationspleje	side 12
4.5.1 Strandengene og Klydesøen	side 12
4.5.2 Skovene	side 13
4.5.3 Overdrevsområderne	side 13
4.5.4 Tagrørsbevoksningen langs Kalveboderne	side 13
4.5.5 Trekantsøen	side 14
4.6 Saltvandsindtag	side 14
4.7 Vildtreservatorordningen	side 14
4.8 Færdselsregulering	side 15
4.9 Rekreativ udnyttelse	side 16
4.9.1 Stinet	side 17
4.9.2 Naturformidling	side 17
4.9.3 Specielle rekreative aktiviteter	side 18
5. FORSLAGETS GENNEMFØRELSE	side 19

BILAG 1-22

REFERENCELISTE

Resume

Der har løbende siden 1951 været foretaget optællinger af fuglene på Kalvebod skydeterræn, og i 1982 iværksatte Dansk Ornithologisk Forening en intensiv undersøgelse med henblik på senere at kunne fremkomme med en redegørelse for terrænets fugleliv, samt foreslå en dispositionsplan for området.

Generelt fastslås, at Kalvebod Skydeterræn er en fuglelokalitet af national betydning. Der redegøres nærmere for de vigtigste fuglegrubbers forekomst og fordeling på arealet. For andefuglenes vedkommende er skydeterrænet en rastelokalitet af regional betydning. Over 3000 svømmeænder er set samtidig, heraf ca. 90% i Klydesøen. Målinger af flugtafstanden hos disse svømmeænder har vist en gennemsnitlig flugtafstand på ca. 450 meter. Området er endvidere af national eller muligvis endda international betydning for rastende rovfugle. Op til 125 individer er set samtidig, og flere arter forekommer i betydelige antal. Terrænet rummer en af Østdanmarks største bestande af ynglende vadefugle (ca. 670 par), hvoraf især Almindelig Ryle med 31 par skal nævnes. Området er således landets fjerdestørste yngleplads for denne art. Vadefuglene yngler på områdets strandenge, men har pga. tilgroning og afvanding en relativt dårlig ynglesucces. Stormmåge kolonien, der findes umiddelbart nordøst for Klydesøen, er med sine 3000 par en af landets største kolonier for denne art. Endelig fremhæves forekomsten af Spiidsand og Mosehornugle, der begge er på den danske røde liste over truede fuglearter.

Som konklusion på redegørelsen for områdets fugleliv fremsættes i rapportens anden del et forslag til den fremtidige udnyttelse af Kalvebod Skydeterræn. Forslaget angiver retningslinier for en naturpleje af arealet. Der bør ske en generel vandstandshævning i den sydlige del af området, ved at udpumpningen fra Søndre Pumpestation reduceres. Strandengs- og overdrevsarealerne bør plejes ved hjælp af ekstensiv kreaturafgræsning suppleret med manuel trærydning og høslet, men den endelige detailplanlægning af vegetationsplejen bør ske i samråd med botanisk sagkyndige. I de eksisterende skovområder bør den naturlige succession fortsætte. Der foreslås etableret en ringforløbende kanal omkring måge- og ternekolonien, som kan beskytte denne mod ræve og menneskelig færdsel. Vandstanden i dette system reguleres seperat ved hjælp af stigbord. Herudover bør der være visse årstidsbestemte færdselsrestriktioner i den midterste del af området, ligesom der pga. den store flugtafstand ikke bør være færdsel ud for Klydesøen i svømmeændernes træktid. Vildtreservatordningen bør opretholdes og udvides, og man kan på længere sigt overveje at etablere et saltvandsindtag.

Med hensyn til den rekreative udnyttelse fremlægges en skitse til et stinet på arealet, herunder tracéforslag for hovedsti nr. 33 og 34. Der bør etableres en naturformidling, der bygges op om et kombineret friluftss- og naturformidlingscenter på den nordlige del af arealet, samt en række informationstavler ved indgangene op på relevante punkter ude i terrænet. På den nordlige del af terrænet udpeges et område til placering af rekreative anlæg. Området syd for kommunegrænsen bør helt friholdes for intensiv rekreativ udnyttelse, og bør beholdes det uorganiserede friluftsliv og naturbeskyttelsen. Endelig foreslås, at forslaget gennemføres med hjemmel i en fredningskendelse for den sydlige del af arealet samt en række bevarende lokalplaner for Københavns Kommunes del. De sidstnævnte bør i givet fald understøttes af en fredningssag.

1. INDLEDNING

På grund af Kalvebod Skydeterræns bynære beliggenhed og store udstrækning, har området hyppigt fra det offentliges side været gjort til genstand for planer om boligbyggeri og vejanlæg. Omfanget er dog til en vis grad aftaget i takt med den generelle økonomiske afmatning.

Ligeledes har en række interesseorganisationer i forbindelse med Friluftsrådets friluftundersøgelse fremsat ønske om etablering af rekreative anlæg, under forudsætning af militærets tilbagetrækning fra arealet. Desuden ønsker en række naturbeskyttelsesorienterede foreninger, at området bevares af hensyn til biologiske og alment rekreative værdier. Dette er bl.a. kommet til udtryk ved Danmarks Naturfredningsforenings rejssning af fredningssag i 1972.

På denne baggrund ønsker Dansk Ornithologisk Forening at fremkomme med en mere detaljeret redegørelse for skydeterrænets fugleliv, således at disse oplysninger kan indgå i en samlet vurdering og planlægning for området. Både ud fra et naturbevarelsessynspunkt, og fordi fuglelivet udgør en meget væsentlig del af de alment rekreative værdier, er det i vid udstrækning nødvendigt at inddrage disse oplysninger i planlægningsarbejdet.

Det er foreningens opfattelse, at terrænets fremtidige anvendelse bør tilrettelægges således, at de biologiske værdier bevares i størst mulig omfang. Såfremt skydeterrænet åbnes for offentligheden, og dets natur skal danne grundlag og ramme for en rekreativ udnyttelse, bør denne ske under hensyntagen til bevarelsen af disse værdier. Området bør henligge som relativt uberørt natur og dermed primært tilgodese de alment rekreative interesser, d.v.s. befolkningens færden i naturen udenfor det organiserede friluftsliv.

Det er endvidere Dansk Ornithologisk Forenings opfattelse, at Kalvebod Skydeterræn helt skal friholdes for boligbyggeri og andre anlæg. De planlægningsmæssige forudsætninger for disse anlæg er stort set ikke længere til stede. Desuden er København i dag underforsynet med større naturområder, og skydeterrænet repræsenterer en enestående mulighed for at tilgodese bybefolkningens behov for naturoplevelse. Området kan således bidrage til at skabe en øget naturforståelse, hvilket er en væsentlig forudsætning for naturbevarelsen fremover.

2. OMRÅDEBESKRIVELSE

Det nuværende Kalvebod Skydeterræn opstod i begyndelsen af 1940-erne, da man inddæmmede den daværende Kalvebod Strand med dens fladvand og holme. Herved mistede Østdanmark sit mest betydningsfulde fladvandsområde. Efter inddæmningen opstod et strandengsområde, som siden er undergået en tiltagende forferskning, afvanding og tilgroning. Der findes således idag sammenhængende birkeskov to steder, dels mod sydøst ud for Kongelunden og dels mod nordvest langs Kalveboderne. Desuden er der i området mellem de to skove sket en kraftig tilgroning med tagrør og pilekrat. Denne tilgroning på tværs af arealet har splittet strandengen op i mindre

enheder og truer samtidig med at lukke det åbne nord-sydgående strøg, der præger området. Mod nordøst, på den del af arealet der var strandengsoverdrev inden inddæmningen, findes idag tæt tjørnekraut. Også langs den resterende del af områdets østlige afgrænsning sker der opvækst af tjørn (bilag 1).

Området afvandes gennem et omfattende system af grøfter og kanaler samt fire pumpestationer. To af disse afvander Trekantsøen via ringkanalen, som strækker sig øst og nord om arealet. De to andre pumpestationer afvander henholdsvis den nordlige tredjedel og de sydlige to tredjedele af aelve terrænet. Af områder med åbent vand findes dels Klydesøen mod sydvest og Trekantsøen ved Sjællandsbroen, dels en række grave, som opstod, da man anlagde skydehøjene. Tidligere fandtes flere mindre, fladvandede søer af stor betydning for fuglelivet. Af disse er kun få tilbage, og de tørrer helt eller delvist ud om sommeren. Ligeledes findes der om foråret på de eksisterende strandengsarealer fugtige og lavvandede områder, som desværre hurtigt afvandes i løbet af forsommeren. Generelt udsættes området for en alt for intensiv afvanding. En overvejende del af året befinder vandspejlet sig meget langt under terrænniveau. Dette accellererer selvsagt tilgroningen (bilag 2).

På trods af tilgroningen og vandstandssænkningen eksisterer der stadig meget betydelige strandengs- og overdrevsarealer på terrænet (bilag 1).

På skydeterrænet findes et vejsystem, som dels består af en vej langs randen af terrænet, dels af biveje til henholdsvis Storehøj, de sydlige høje (Møllehøj m.fl.) samt til de i området eksisterende anlæg. Af disse findes mod nord Bellacenteret, skydebanerne samt funktionærbolig m.m. ved Slusevej.

3. OMRÅDETS FUGLELIV

3.1 Formål og metoder

På trods af at Kalvebod Skydeterræn altid har været lukket for et bredere publikum, er der løbende siden inddæmningen foretaget optællinger af områdets fugleliv. Resultatet af disse optællinger, der bl.a. er foretaget for Vildtbiologisk Station, foreligger hovedsagelig som opgørelser over maksimalt antal registrerede individer/unglepar af hver enkelt art (Mardal Jensen 1951-72 og Frølich 1980). Disse opgørelser giver et udmærket billede af de ændringer, der er sket med fuglelivet siden inddæmningen. De kan samtidig danne grundlag for en klassifikation af lokaliteten, og registreringen af de ornithologiske værdier kan således bidrage til en overordnet planlægning (Ferdinand 1971 og 1980, Dybbro og Boeg 1982).

Imidlertid er materialet kun i ganske få tilfælde bearbejdet således, at det tilnærmelsesvis vil kunne danne udgangspunkt for en detaljeret arealplanlægning (DOF 1969 og 1981).

Formålet med Dansk Ornithologisk Forenings optællinger på Kalvebod Skydeterræn i 1982 har derfor været, at tilvejebringe de oplysninger om fuglelivet, der er nødvendige for en detaljeret arealplanlægning af terrænet. Det drejer sig dels om yderligere kortlægning af fuglenes fordeling i området, dels om undersøgelser

af visse faktors indflydelse på fuglelivet, f.eks. vegetationsforhold, vandstand, færdsel langs diget ved Klydesøen o.s.v.

Optællingsmetoder og -tidspunkter er tilrettelagt efter anerkendte, standardiserede metoder (Statens Naturvårdsverk 1975, Hald-Mortensen 1979). Af hensyn til kortlægningen af fuglelivet er arealet delt op i en række mindre områder, som optælles enkeltvis, men bortset fra skovområderne er der tilstræbt en systematisk gennemgang af hele området ved hver optælling (bilag 3). Undersøgelserne er foretaget indenfor terrænets normale åbningstid, og nataktive arter er derfor underrepræsenteret. Ligeledes har der siden juli 1982 været færdselsforbud i delområde VIII pga. anlægsarbejde (bilag 3). Denne del af arealet er derfor mindre godt undersøgt. Terrænet var desuden lukket i juli på grund af sommerferie. Der er ialt foretaget 38 optællinger med 1-4 optællere og ialt små 600 mandtimer.

Den efterfølgende redegørelse for fuglelivet på Kalvebod Skydeterræn rummer dels en generel del, som også er baseret på tidligere optællinger, dels en gennemgang af de vigtigste fuglegrupper og deres fordeling, overvejende baseret på nyere oplysninger.

3.2 Fuglelivet, generel beskrivelse

Set i et overordnet perspektiv er Kalvebod Skydeterræn en fuglelokalitet af national betydning (Dybbro og Boeg 1982). Terrænet er et af Østdanmarks vigtigste vådområder. Det rummer ynglepar af flere truede eller sjældne arter, hvoraf især Spidsand og Mosehornugle, der begge er på den danske Røde Liste over truede fuglearter (DOF 1980) bør nævnes. Området rummer en af Østdanmarks største bestande af ynglende vadefugle samt en af landets største stormmågekolonier. Desuden er det en af landets vigtigste lokaliteter for rastende rovfugle, og et af Øresundsregionens vigtigste rasteområder for svømmeænder. Området er af lokal betydning for rastende vadefugle (Ferdinand 1971, Dybbro 1976, Frølich 1980, Meltofte 1981, Dybbro og Boeg 1982). Der henvises iøvrigt til bilag 4, som indeholder en detaljeret og ajourført liste over ynglende og rastende fugle på Kalvebod Skydeterræn.

3.3 Andefugle

Kalvebod Skydeterræn er ynglelokalitet for en række andefugle (bilag 4). Klydesøen og dens omgivelser udgør i denne forbindelse den mest betydningsfulde del af arealet, idet man her finder de arter, som er specielt knyttet til strandens og vegetationsrige søer: Spidsand, Atlingand, Skeand, Ederfugl, Gravand, Toppet skallesluger. Gråanden, som er meget lidt specifik i sit habitatvalg, yngler spredt over det meste af arealet i kanaler og grave. Tafelfand yngler med få par i Trekantsøen og i den østlige kanal. Spidsand, som yngler i Klydesøen med 1-2 par, hører som sagt til de truede ynglefugle i Danmark. Den samlede danske bestand af denne art anslås til 150-200 par (Dybbro 1976 og 1978).

Med hensyn til rastende andefugle er Kalvebod Skydeterræn af regional betydning. Strandensarealet i Øresundsregionen er blevet reduceret betydeligt de sidste 40 år, og jagten i de resterende områder tvinger ænderne til at koncentrere sig i relativt jagtfrie zoner som f.eks. skydeterrænet. Her er det først og frem-

./.

mest Klydesøen, der har betydning. Således finde; gennemsnitlig ca. 90% af terrænets rastende svømmeænder i søen. De resterende fugle fordeler sig jævnt over området (bilag 5). Der er registreret op til 3050 svømmeænder i Klydesøen samtidig. Dette er et meget højt tal, søens størrelse taget i betragtning. Pibeand, Gråand, Krikand, Skeand og Spidsand er de dominerende arter (bilag 4)

./.

I forbindelse med optællingerne er flugtafstanden hos de rastende svømmeænder i Klydesøen blevet opmålt. Der er ialt foretaget 10 målinger med en gennemsnitlig flugtafstand på ca. 450 meter. Der har i tre tilfælde været tale om ekskursioner med 20-45 personer, og i syv tilfælde om 1-2 personer. Det har aldrig været nødvendigt for optællerne selv at jage fuglene op, - tværtimod har det ofte været et problem at få dem talt, inden de blev skræmt op af andre besøgende (bilag 6). Den fundne flugtafstand stemmer overens med resultatet af andre undersøgelser (Batten 1977, Ferdinand 1980). Den relativt store flugtafstand hos ænderne i Klydesøen er dels betinget af den meget store koncentration af ænder (idet flugtafstanden øges med stigende flokstørrelse), dels af den intensive jagt bestanden i Øresundsregionen generelt udsættes for (Meltofte 1981 og 1982).

./.

Betragter man antallet af rastende svømmeænder ialt på Kalvebod Skydeterræn i årets løb, finder man en karakteristisk to-toppet fordeling med et maksimum i henholdsvis marts-april og september (bilag 7). Dette stemmer for forårskulminationens vedkommende overens med det generelle træk af svømmeænder gennem landet. Efterårskulminationen er derimod forskudt en måned, idet de arter, der udgør den overvejende del af forekomsten på terrænet, under normale omstændigheder først kulminerer i oktober (Salomonsen 1972, Joensen 1974). Endvidere fremgår det, at der fra august til september sker en firedobling af antallet af svømmeænder, og at antallet igen reduceres til under halvdelen fra september til oktober (bilag 7). Disse afvigelser fra det generelle billede er betinget af et samspil mellem jagtforhold, færdselsforhold og svømmeændernes reaktionsmønster:

Kalvebod Skydeterræn udgør en jagtfri enklave i en region, hvor det reducerede vådområdeareal generelt udsættes for en intensiv jagtslig udnyttelse. Når svømmeandejagten starter (d. 16. august i 1982), tvinges ænderne til at forlade store dele af deres rasteområder og opkoncentreres i vildtreservaterne (Joensen 1974, Ferdinand et al. 1975, Meltofte 1982) - f.eks. Klydesøen på Kalvebod Skydeterræn. Den meget store koncentration af ænder (op til 3050) på et så begrænset vandareal er meget sårbar overfor færdsel. Idag hvor kun et begrænset antal mennesker har adgang til området, sker der færdsel langs Klydesøen 1-2 gange dagligt på hverdage og endnu hyppigere i weekenden. På grund af den store flugtafstand tvinges ænderne til at forlade Klydesøen ved hvert besøg. I september måned - inden dykandejagten ("havjagten") starter - lægger de skræmt ænder sig på havet 400-500 meter udenfor diget. I løbet af 1½-2 timer vender de tilbage til søen, såfremt færdselsforholdene tillader det. Efter dykandejagten start d. 1. oktober befinder der sig imidlertid ofte én eller flere både med jægere ud for diget, og ænderne har derfor ikke længere mulighed for at opholde sig her. Resultatet af færdselsforstyrrelser er derfor, at fuglene totalt forlader området, for ikke at vende tilbage. Således redu-

ceres antallet af svømmeænder i oktober måned. Der er også registreret tilfælde, hvor fuglene i Klydesøen er blevet skræmt op af skud, som er udløst fra de omtalte både på den modsatte side af diget, eller blot af motorstøj fra bådene. Ligeledes er der konstateret en del overtrædelser af vildtreservatordningen for området.

Klydesøen er således under de nuværende jagt- og færdselsforhold meget sårbar som rasteplass for svømmeænder. Selv med et mindsket jagttryk vil daglig færdsel ud for søen, på grund af den store flugtafstand, betyde at ænderne vil forlade området.

3.4 Rovfugle og ugler

Kalvebod Skydeterræn er ynglelokalitet for enkelte rovfuglearter. Spurvehøg (1 par) er knyttet til skovene, og Tårnfalk (3-6 par) yngler også i træbevoksningerne, men fouragerer på den åbne del af terrænet. Rørhøg (1-3 par) yngler i de fugtigere dele af rørskovene (bilag 8).

Mosehornugle, som hører til de truede danske fuglearter (DOF 1980) yngler varierende med 0-4 par på arealet. Arten er meget følsom overfor bestandssvingninger hos byttedyrerne (markmus). Den danske bestand af mosehornugle er stærkt fluktuerende fra ganske få op til 50 par årligt (Dybbro 1976).

Kalvebod Skydeterræn er med hensyn til rastende rovfugle af national (og sandsynligvis endda international) betydning. En lang række arter findes på arealet i træk- og vintertiden, og flere af disse forekommer i betydelige antal. Især Fjeldvåge med 45-80 individer og Blå kærhøg med 35 individer skal fremhæves. Op til 135 rovfugle er set samtidig (bilag 4). Rovfuglenes fordeling på arealet fremgår af bilag 9. Det er overvejende strandengsområderne og det gamle overdrev, der er af betydning for disse arter.

Rovfuglene er ikke belastet af et stort jagttryk og har derfor en relativt kort flugtafstand. Samtidig har de et karakteristisk udseende og er lette at få øje på. De er således af stor almen rekreativ betydning. Opretholdelsen af de rastende rovfuglebestande fremover kræver en naturpleje, der sikrer strandengs- og overdrevsområdernes fortsatte eksistens. Eftersom disse arter benytter sig af en relativt stor del af terrænet og samtidig ikke påvirkes i nævneværdig grad af menneskelig færdsel, vil det ikke være nødvendigt med særlige færdselsrestriktioner af hensyn til denne fuglegruppe.

3.5 Vadefugle

Kalvebod Skydeterræn er en af Østdanmarks vigtigste ynglelokaliteter for vadefugle. Terrænet rummer ca. 670 par, fordelt på 10 arter (bilag 4). Vadefuglene, som kræver fugtige eller lavvandede fourageringsområder, og som for de fleste arters vedkommende foretrækker områder med lav vegetation, yngler overvejende på strandengsområderne omkring Klydesøen og på den centrale del af arealet (bilag 10). Især skal fremhæves Almindelig ryle, som yngler med 31 par, overvejende i det centrale strandengsområde (bilag 11). Området er således den fjerdestørste yngleplads i landet for denne art (Hansen 1981a). Brushønsene, som tidligere havde deres danseplads og yngleområde på den centrale del af arealet, er nu

tilsyneladende for en dels vedkommende, flyttet til Klydesøen (bilag 11). Der er iagttaget 32-35 hanner på dansepladserne og 9 ynglende hunner ude i terrænet. Begge de nævnte arter er i tilbagegang på landsplan (Hansen 1981a og 1981b). Klyde yngler med 17 par i umiddelbar nærhed af Klydesøen. De arter, der udgør den overvejende del af områdets ynglende vadefugle, er Vibe (227 par), Strandskade (167 par), Rødben (116 par) og Dobbeltbekkasin (87 par).

Desværre har disse vadefuglebestande en relativt dårlig ynglesucces. I løbet af sommeren tvinges en stor del af parrene til at opgive yngleforsøgene, hvorefter de enten forlader arealet eller holder til i småflokke omkring Klydesøen (bilag 12). Årsagen hertil er dels den tiltagende vegetationshøjde i løbet af forsommeren, dels den reduktion af fødegrundlaget, der følger af områdets intensive afvanding.

I træktiden befinder de rastende vadefugle sig overvejende ved Klydesøen og de umiddelbart tilstødende strandengsarealer (delområde VI, VII og 'Lillesø', jvf. bilag 3). Gennemsnitlig findes ca. 90% af de rastende vadefugle på denne del af arealet. Det centrale strandengsområde og strandengen ved Møllehøj rummer henholdsvis 5% og 3.5% af de rastende vadefugle (bilag 13).

Opretholdelsen af bestanden af ynglende vadefugle kræver således vandstandshævning og vegetationspleje med henblik på bevaring af strandengsområderne. Såfremt skydeterrænet åbnes for offentlighed, vil det endvidere være nødvendigt med færdselsrestriktioner på de strandengsområder, hvor vadefuglene yngler.

3.6 Måger og terner

Mågekolonien ved Klydesøen er en af Kalvebod Skydeterræns største ornithologiske værdier. Den store koloni af Stormmåger findes i området umiddelbart nordøst for søen, strækkende sig helt ned omkring Møllehøj. Hættemågerne yngler i bevoksningen langs bredden af Klydesøen, og Sølvmågerne yngler hovedsagelig på to mindre øer i søen. Ternerne yngler i udkanten af stormmågekolonien (bilag 14)

Stormmågekolonien på Kalvebod Skydeterræn er af national betydning. Der findes kun 4-5 kolonier med over 1000 par i hele landet (Dybbro 1976), og kolonien ved Klydesøen er med sine 3000 par sandsynligvis landets største. Arten er i tilbagegang på landsplan. Forekomsten af Havterne og Dværgterne bør også fremhæves (se iøvrigt bilag 4).

Det er velkendt, at selv ganske få menneskebesøg i måge- og ternekolonier kan få fuglene til at forlade kolonien totalt eller nedsætte ynglesuccesen betydeligt (Norman and Sauuders 1969, DOF 1972 Cramp et al. 1974). Det er således bydende nødvendigt med et adgangsforsbud i yngletiden i måge- og ternekolonien, såfremt området åbnes for offentligheden.

Kolonien har en relativt dårlig ynglesucces, hvilket kan skyldes en kombination af tilgroning, menneskelig færdsel og prædering af ræve (Mardal Jensen, mundtlig meddelelse). Der bør således også af hensyn til måge- og ternekolonien iværksættes naturpleje, og oprettelsen af et ræve- og menneskesikkert område ved hjælp af kanaler, bør kraftigt overvejes.

3.7 Øvrige fuglegrupper

Kalvebod Skydeterræn rummer en lang række fuglearter ud over de ovenfor beskrevne (bilag 4). Disse fugle og de dermed forbundne ornithologiske og rekreative værdier er fordelt over det meste af terrænet.

3.8 Sammenfatning

Kalvebod Skydeterræn er en fuglelokalitet af national betydning. Måge- og ternekolonien, de ynglende vadefugle, de rastende svømmeænder i Klydesøen og det store antal rastende rovfugle udgør de vigtigste ornithologiske værdier. En grov ornithologisk klassificering er fortaget i bilag 15.

Fuglelivet truer idag af områdets udtørring og tilgroning.

Allerede under de nuværende færdsels- og jagtforhold er Klydesøen meget sårbar som rastelokalitet for svømmeænder. Disse er yderst påvirkelige af færdsel langs med søen, og har en flugtafstand på ca. 450 meter.

Såfremt området åbnes for offentligheden, bør der være absolut adgangsforsbud i måge- og ternekolonien samt i en afstand af 500 meter fra Klydesøen i svømmeændernes træktid. Endvidere bør der være visse færdselsrestriktioner i det centrale strandengsområde, hvor en stor del af vadefuglene, bl.a. de Almindelige ryler, yngler. Omfanget af de færdselsrestriktioner, der reelt vil være nødvendige for en rimelig bevarelse af de nuværende bestande, er skitseret i bilag 15.

4. FORSLAG TIL FREMTIDIG UDNYTTELSE

4.1 Målsætning

Det har været foreningens mål at fremkomme med et samlet planlægningsforslag for Kalvebod Skydeterræn med udgangspunkt i ønsket om at bevare de biologiske og rekreative værdier - herunder også fuglelivet. Dette indebærer bl.a.:

- En tilrettelæggelse af karakteren og omfanget af den nødvendige naturpleje.
- En tilrettelæggelse af den almene rekreative udnyttelse af Kalvebod Skydeterræn, herunder en afvejelse overfor naturbeskyttelsen samt tilrettelæggelse af en naturformidling for arealet.
- Placering af en række specielle rekreative anlæg.

Foreningens forslag til udnyttelse indebærer, at hele Kalvebod Skydeterræn bevares som grønt område, hvilket er i uoverensstemmelse med den nuværende regionale planlægning. Men eftersom en overvejende del af de planlagte anlægsarbejder må forventes udskudt i meget lang tid fremover, mener foreningen, at det anvendte planlægningsprincip er realistisk. Desuden er det foreningens håb, at de regionplanmæssige forudsætninger for områdets planlægning engang vil blive ændret, således at området med dets biologiske og rekreative værdier kan bevares.

4.2 Overordnet planlægning

./.

Skydeterrænet berøres af to landsplandirektiver. I henhold til landsplandirektivet om naturgasnettet skal der foretages arealreservationer til 2 transmissionsledninger tværs over henholdsvis Københavns og Tårnby Kommunes del af terrænet (bilag 16). Af landsplandirektivet for Kastrup Lufthavn fremgår, at det sydøstlige hjørne af området er omfattet af 65 dB støjzonen omkring lufthavnen (Miljøministeriet 1979 og 1981).

Ifølge regionplanen for hovedstadsområdet skal der foretages arealreservationer til en transportkorridor tværs over den nordlige del af Kalvebod Skydeterræn. Desuden skal der etableres en forbindelse fra transportkorridoren til Sjællandsbroen ("Centrumindføringen"). Denne forbindelse placeres langs diget mod nordvest, og er for tiden under anlæg. Anlæggelsen af den resterende, tværgående del af transportkorridoren ("Tårnymotorvejen") vil formentlig blive udskudt. Regionplanen skitserer endvidere muligheden for placering af 25.000 boliger på Københavns Kommunes del af Vestamager. Bortset fra et mindre antal boliger (400 stk.) indgår disse imidlertid ikke i regionplanens tidsfølgeplanlægning (Hovedstadsrådet 1978).

I områdets nordøstlige del, svarende til det gamle strandengsoverdrev "Mejlgaards Fæled", er der udlagt byzone (Københavns Kommune 1980).

Siden 1972 har der verseret fredningssag for den i Tårnby Kommune beliggende del af arealet (Danmarks Naturfredningsforening 1972). De endelige fredningskendelse tænkes udarbejdet i samarbejde mellem Fredningsstyrelsen og Hovedstadsrådet. Tårnby Kommune støtter iøvrigt fredningssagen (Tårnby Kommune 1982). Den sydlige del af arealet har endvidere sammen med en 50 meter bred zone af søterritoriet udenfor diget siden 1952 haft status af vildtreservat (Landbrugsministeriet 1952).

Endelig vil det være relevant for planlægningen for Københavns Kommunes del af arealet, at dele af dette er omfattet af strandbyggelinier. Omfanget af de planlægningsmæssige forudsætninger fremgår af bilag 16.

4.3 Generelt om naturpleje

Skydeterrænet er som nævnt inddæmmet i 40'erne, og området har siden da undergået en succession mod en stadig større grad af tilgroning. I sidste ende vil området, såfremt der ikke gribes ind, totalt skovdækkes, og den nuværende variation i biotopsmønsteret vil fortabe sig.

Med mindre en række plejeforanstaltninger iværksættes vil bl.a. de ornithologisk set mest værdifulde områder forsvinde. Det drejer sig primært om strandengene, men generelt om de åbne områder som helhed. Det er væsentligt at påpege, at den fremskredne succession bl.a. skyldes, at vandstanden gennem en årrække har været holdt på et meget lavt niveau.

De nationalt - og især regionalt truede biotopstyper, som findes på skydeterrænet, bør sikres, samtidig med at det alsidige biotopsmønster opretholdes. Dette vil iøvrigt samtidig sikre området en meget høj rekreativ værdi.

Det er foreningens opfattelse, at et plejearbejde i store træk må tage udgangspunkt i en sikring af det idag eksisterende biotopsmønster (bilag 1). For at sikre bevarelsen af den naturlige vegetation bør enhver anvendelse af kunstgødning og sprøjtemidler være forbudt.

4.4 Vandstandsregulering

Som anført i redegørelsen for områdets fugleliv går store dele af vadefugle- og mågeynglen tabt, som følge af udtørring og høj vegetation om sommeren. Idag findes ingen regler for vandstandsregulering på skydeterrænet, og man har gennem mange år holdt en meget lav vandstand. Denne blev sænket yderligere i forbindelse med et anlægsarbejde i slutningen af 70'erne, hvor en midlertidig sænkning siden blev permanent (Mardal Jensen, mundtlig meddelelse).

En generel vandstandshævning, først og fremmest ved en reduceret udpumpning fra Søndre Pumpestation, er nødvendig, hvis områdets biologiske værdier skal bevares. En generel vandstandshævning vil endvidere kunne bremse den fremadskridende tilgroning, og derved nedbringe udgifterne til andre plejeforanstaltninger.

På længere sigt vil det, ud fra et naturplejemæssigt synspunkt, være hensigtsmæssigt at supplere med en mere lokal vandstandsregulering. Denne kan gennemføres ved hjælp af et antal stigbord, anbragt i det sydlige afvandingsområde (bilag 18). Herved vil man have mulighed for selektivt at regulere vandstanden på den overvejende del af strandengsarealet, ligesom der skabes mulighed for at gennemføre mindre oversvømmelser, f.eks. omkring Klydesøen i træktiden. Dette vil forbedre forholdene for de rastende andefugle. Endvidere bør der, svarende til måge- og ternekoloniens afgrænsning etableres et menneske- og rævesikkert område ved hjælp af en ringforløbende kanal, jvf. 4.8 (bilag 18).

4.5 Vegetationspleje

Den nuværende biotopsfordeling på Kalvebod Skydeterræn er som tidligere nævnt, præget af den fremadskridende tilgroning (bilag 1).

Ud fra ønsket om at bevare de biologiske og alment rekreative værdier, bør bevarelsen af strandengene, overdrevet og skovene prioriteres højt, mens tagrørs- og pilebevoksningerne bør tillægges mindre betydning. Den i fremtiden ønskelige biotopsfordeling fremgår af bilag 17. Ved denne prioritering bevares det åbne nord-sydgående strøg som et væsentligt landskabsэлемент.

4.5.1 Strandengsarealerne og Klydesøen

Tagrørsbevoksningen, der etablerer sig som stadiet før indvandringen af pil og birk, har udelukkende sin berettigelse som et afvekslende элемент i landskabet, idet den kun fungerer som yngle- og fourageringsområde for et fåtal arter. Dens udbredelse bør begrænses til veldifinerede dele af arealet (bilag 17).

./.

Dette vil kunne opnås gennem en ekstensiv kreaturafgræsning, som denne bevoksningstype er meget følsom overfor. Ligeledes vil man herved kunne opretholde en lille vegetationshøjde, og derved yderligere bevare strandengspræget. Såvel på det sydlige strandengsområde, i området mellem de to skove, og på det centrale strandengsområde, vil der være brug for en ekstensiv kreaturafgræsning efter en nøjere tilrettelagt plan. Denne bør udarbejdes i samråd med botanisk sagkyndige, og man bør i denne forbindelse tage hensyn til bevoksningen af Engrørhvene, således at der i enkelte områder kun gennemføres græsning med års mellemrum (bilag 19).

Endvidere bør der i området mellem de to skove og omkring de sydlige høje foretages en manuel trærydning, således at en relativ åben forbindelse mellem de oprindelige strandengsarealer genetableres, og et frit udsyn fra de sydlige høje opnås (bilag 19).

Også vandstandsreguleringen vil bidrage væsentligt til plejen af strandengenes vegetation, jvf. 4.4.

4.5.2 Skovene

Det er foreningens opfattelse, at de to "oprindelige" skove skal opretholdes i deres nuværende udstrækning, og at man specielt i 'Pinseskoven' mod syd bør lade den igangværende succession fortsætte med at gennemløbe sine naturlige stadier. Dog skal der være mulighed for at pleje de eksisterende skovbryn, således at disse bevares. I 'Fasanskoven', der bl.a. berøres af det igangværende vejbyggeri, kan spillerummet for menneskelige indgreb være større.

4.5.3 Overdrevsområderne

Overdrevsarealerne længst mod øst og nordøst bør bevares som sådanne og sikres mod tilgroning. Dette kan ske gennem en kombination af manuel trærydning, høslet og ekstensiv kreaturafgræsning (bilag 19). Dele af overdrevene er idag helt dækket af tjørnebuske. Andre steder forekommer disse stadig relativt spredt. Gennem en selektiv vegetationspleje kan der etableres et afvekslende landskabsbillede af stor biologisk og rekreativ værdi. Detailplanlægningen af plejen af dette område bør foregå i samarbejde med botanisk sagkyndige, idet en sædeles stor del af de botaniske interesser forekommer på denne del af arealet.

4.5.4 Tagrørsbevoksningen langs Kalveboderne

Tagrørsbevoksningen i delområde VIII er af en del ornithologisk værdi, bl.a. i kraft af de ynglende Rørhøge. Området, der i fremtiden vil være beliggende mellem diget og den kommende 'Centumindføring', bør bevares som rørskov. Områdets værdi ville øges betydeligt, dersom det var muligt at gennemføre en vandstandshævning, hvorved vandspejlet befandt sig over terrænniveau.

4.5.5 Trekantsøen

Trekantsøen bør også sikres. Dette kan formentlig ske uden væsentlige foranstaltninger, når blot vandstanden opretholdes.

4.6 Saltvandsindtag

Siden inddæmningen er områdets saltholdighed gradvist blevet reduceret gennem den stedfundne udvaskning. Dette bidrager, sammen med de øvrige udviklingstendenser, til at reducere den særegne flora og det fugleliv, der knytter sig til strandengen. Kun i umiddelbar nærhed af diget ved Klydesøen er der formentlig endnu tale om en saltpåvirkning af betydning. I de centrale strandengsområder er saltpåvirkningen sandsynligvis forsvundet. Man bør derfor på længere sigt overveje muligheden af at etablere et saltvandsindtag, som et led i plejen af de truede biotopstyper.

4.7 Vildtreservatorordningen

Den del af Kalvebod Skydeterræn, som er beliggende i Tårnby Kommune, har sammen med en 50 meter bred zone af det umiddelbart tilstødende søterritorium været udlagt som vildtreservat siden 1952 (Landbrugsministeriet 1952).

Forsvaret har hidtil drevet en ekstensiv jagt, primært på bestanden af Rådyr, og man har desuden søgt at holde rævebestanden nede.

Jagt på ande- og vadefugle må fortsat forbydes på hele arealet. Den jagtfrie zone udenfor diget bør udvides til 2000 meter, således at havjagten vil være mindre belastende for de rastende andefugle i Klydesøen, jvf. afsnit 3.3. Endvidere bør vildtreservatorordningen udvides til også at omfatte den nordlige del af terrænet.

I denne forbindelse skal det nævnes, at også det omgivende søterritorium er af stor betydning for rastende andefugle (Joensen 1974), og at området forventes at indgå i rækken af fuglelokalteter, der skal beskyttes i henhold til EF-direktivet om fuglebeskyttelse.

Rævebestanden må fortsatreguleres, idet den hvert år udretter stor skade i ynglekolonierne, og rævenes indvandring fra de omgivende boligkvarterer formentlig er umulig at undgå. En generel og selektiv vandstandshævning vil sandsynligvis kunne sikre fuglelivet i en vis grad, men problemets ideelle løsning er etablering af et rævesikkert område, jvf. afsnit 3.6, 4.4 og 4.8.

Opretholdelsen af vildtreservatorordningen for området har endvidere de fordele, at der er knyttet en opsynsmand til reservatet, og at vedkommende løbende foretager registreringer af fuglelivet. Dette er af betydning for områdets fortsatte overvågning, se afsnit 5.

4.8 Færdselsregulering

Som det fremgår af den ornithologiske redegørelse (bilag 15), er det specielt de sydvestlige strandengsarealer og Klydesøen, men også de centrale strandenge, som er af særlig betydning, og som derfor bør ydes ekstraordinær beskyttelse.

I området omkring Klydesøen, hvor de største koncentrationer af ynglende vade- og mågefugle samt rastende andefugle findes, bør et egentligt naturbeskyttelsesområde med reservatstatus og adgangsregulering oprettes. De strandengstilknyttede fuglearter er uhyre sårbare på deres ynglepladser, og mere end nogle få besøg i ynglekolonierne kan ødelægge et års yngel eller forårsage, at kolonien helt forsvinder (Newton 1970, Cramp et al. 1974).

./.

På baggrund heraf foreslås oprettet et naturbeskyttelsesområde omkring Klydesøen, hvorved en væsentlig del af bestanden her vil kunne bevares (bilag 20). Indenfor denne zone er det nødvendigt med et egentligt adgangsforsbud i hele yngleperioden samt i træktiden af hensyn til de rastende svømmeænder, hos vilke vore undersøgelser som tidligere anført, har vist store flugtafstande (450 meter). Registreringerne i 1982 var også tilrettelagt med henblik på undersøgelse af muligheden for færdsel langs diget indenfor naturbeskyttelsesområdet. Men på grund af Klydesøens beliggenhed lige op til diget, svømmeændernes flugtafstand samt hættemågekoloniernes og havternekoloniernes placering tæt ved diget, vil færdsel langs og på dette få særdeles alvorlige konsekvenser for områdets fugleliv, jvf. afsnit 3.3, 3.5 og 3.6. Færdsel langs med diget vil dog kunne forgå visse dele af året, nærmere bestemt i perioden 1. nov. - 28. feb. (bilag 20 og 21). Muligheden for færdsel langs digets yderside har tidligere været diskuteret, men foreningen mener, at dette desværre er urealistisk. Dels er diget flere steder for lavt til at sjule personer, der færdes på ydersiden, dels er det direkte livsfarligt ved større vindstyrker, og endelig vil der være væsentlige økonomiske problemer forbundet med slitage på selve diget eller ved etablering af et egentligt stianlæg. Desuden er digets yderside, der består af en asfaltskåning med granitblokke ved foden, uden rekreativ betydning.

./.

Foreningen mener til gengæld, at der er gode muligheder for at skabe et godt udsyn over naturbeskyttelsesområdet. Dette kan ske ved at placere to udkigstårne på diget et stykke inde i beskyttelsesområdet, hvorved den ikke-farbare del af diget indskrænkes mest muligt. Beskyttelsesinteresserne vil stadig være varetaget såfremt vejen langs diget ikke kan forlades. Endvidere kan der skabes en god udsigt fra Mosehøj og Møllehøj, såfremt en del af trævegetationen foran disse fjernes (bilag 20, 21 og 22). Omkring disse høje findes iøvrigt væsentlige forekomster af ynglende vade- og mågefugle. Højenes rekreative værdi umuliggør at man forhindrer adgangen til disse, men man bør søge at holde færdslen på de eksisterende veje i området (bilag 20). Ved udsigtspunkterne bør der være informationstavler, der oplyser om baggrunden for beskyttelsesforanstaltningerne, samt om det fugleliv, der findes og kan iagttages (bilag 22).

Under forudsætning af, at der etableres en vandstandshævning og -regulering, bør afgrænsningen af naturbeskyttelsesområdet ske, ved hjælp af en ringforløbende kanal der samtidig kan sikre området mod ræve. Færdselsreguleringerne bør desuden mærkes ved

skiltning. Hvis der ikke skabes mulighed for selektive vandstandsreguleringer, bør man overveje at afgrænse området ved hjælp af hegn (evt. som kreaturhegn), selv om denne metode ud fra et biologisk synspunkt er langt mindre fordelagtig (bilag 18).

Hvad angår en beskyttelse af de centrale strandengsarealer syd for Storehøj, hvor bl.a. den betydningsfulde bestand af Almindelig ryle forekommer, mener foreningen også, at det er nødvendigt med en færdselsregulering, men man må her søge at finde mere lempelige former. Dette kan ske ved at undgå stiføringer gennem de mest centrale dele af området, og ved hjælp af skiltning, hvor man opfordrer de besøgende til ikke at forlade det etablerede stinet i yngletiden (15. marts - 15. juli).

Omfanget og karakteren af de foreslåede adgangsreguleringer fremgår af bilag 20. Ved sammenligning mellem bilag 15 og 20 ses, at de foreslåede adgangsreguleringer ikke yder fuglelivet fuld beskyttelse. Imidlertid finder foreningen, at det på grund af de særlige planlægningsmæssige omstændigheder for Kalvebod Skydeterræn, ikke er realistisk med yderligere begrænsninger i almenhedens adgang til området.

Den her skitserede færdselsregulering bygger på et grundlæggende princip om, at intensiteten i den rekreative udnyttelse bør aftage i sydvestlig retning, jvf. afsnit 4.9. Såfremt man anbringer anlæg af mere intensiv rekreativ karakter på den sydlige del af arealet, og dermed ikke foretager den fornødne graduering af udnyttelsen, vil det være nødvendigt at skærpe de færdselsregulerende foranstaltninger.

4.9 Rekreativ udnyttelse

Omfanget og indplaceringen af det organiserede friluftsliv, hvortil der kræves anlæg og mere samlede aktiviteter, bør underordnes naturværdiernes bevarelse og oplevelsen af et sammenhængende og uberørt stykke natur. Opmærksomheden skal henledes på undersøgelser, der viser at kun ½% af befolkningens friluftaktiviteter sker i foreningssammenhænge, og at det uorganiserede friluftsliv f.eks. i skovområder udgør 98% af den samlede friluftaktivitet (Andersen et al. 1977, Koch 1978). Dette stemmer overens med nødvendigheden af, og ønsket om, at bevare områdets naturværdier, idet den almenne rekreative udnyttelse er langt mindre ressourcebelastende og generelt fordrer mindre indgreb i de naturlige tilstande.

Skydeterrænet giver i sin nuværende udstrækning akkurat muligheden for oplevelsen af at "forsvinde" i en storslået natur. Skal denne kvalitet opretholdes, må man undgå placering af bygninger og andre anlæg spredt ud i området.

Såfremt det lykkes at bevare områdets nuværende kvaliteter, må man forvente, at det på grund af sin beliggenhed vil blive en stærkt besøgt naturpark. Besøgstallet på den årlige åbningsdag, Kristi Himmelfartsdag, indikerer interessen for området.

Den forventede besøgsbelastning og de begrænsede færdselsmuligheder, det eksisterende vejnet giver, nødvendiggør anlæggelsen af et færdselsregulerende stinet, samt etablering af en naturformidling.

4.9.1 Stinet

Et stinet på Kalvebod Skydeterræn bør anlægges ud fra følgende kriterier:

1. Det bør i videst muligt omfang tage udgangspunkt i de allerede eksisterende veje.
2. Det bør kun anlægges med henblik på cyklister og fodgængere. Enhver form for motorkøretøjer i området skal være forbudt.
3. Det må udformes således, at der dannes forbindelseslinier for færdslen mellem de forskellige indgange til området.
4. Der bør skabes forbindelseslinier til andre naturområder, dvs. Amager Fælled i nord og Kongelunden i syd.
5. En varierende tæthed i stinettet skal bidrage til at sikre en beskyttelse af naturværdierne, således at de mest sårbare dele af arealet i videst muligt omfang skånes for færdsel (jvf. afsnit 4.6 samt bilag 20).
6. Generelt anbefaler man en gradvis faldende stitæthed mod syd-vest i overensstemmelse med naturbeskyttelsesintentionerne og den faldende besøgsaktivitet, jo længere bort fra boligområderne man kommer. Således bør kun et begrænset stinet etableres syd for grænsen mellem Tårnby og Københavns Kommuner (jvf. afsnit 4.8 samt bilag 20).

Ud fra ovenstående har foreningen udarbejdet et forslag til stinet (bilag 21). Forslaget bør opfattes som en retningsgivende skitse, idet den endelige detailplanlægning også bør foregå i samarbejde med botanisk sagkyndige. En del af stinettet kan etableres som et led i stiplanlægningen i Københavns Amt. De foreslåede tracéer for amtssti nr. 33 og 34 fremgår ligeledes af bilaget.

Som det fremgår, har man søgt at undgå stier gennem de centrale strandenge syd for Storehøj, hvor bl.a. en væsentlig del af landets stærkt truede bestand af Almindelig ryle har sin yngleplads. Omvendt er der foreslået etableret et temmelig tæt stinet i de to eksisterende skove på skydeterrænet, ud fra denne biotopstypes evne til at bære et større besøgstryk. Foreningen finder det som før nævnt beklageligt, men veldokumenteret, at det er nødvendigt at forhindre færdsel langs diget forbi Klydesøen af hensyn til de ynglende og rastende fugle, udover perioden 1. nov. - 28. feb (jvf. afsnit 4.8). Færdslen tænkes her kanaliseret indenom naturbeskyttelsesområdet forbi højene.

Bortset fra indenfor et velafgrænset område helt mod nord omkring Bellacenteret, må hunde føres i snor af hensyn til den naturlige fauna, idet både ynglende og rastende fugle, Rådyr m.m. er meget sårbare overfor løse hunde.

4.9.2 Naturformidling

Foreningen ser to væsentlige grunde til at etablere en naturformidling af permanent karakter på skydeterrænet. For det første kan en naturformidling skærpe naturoplevelserne for de besøgende gennem en orientering om områdets værdier, historien bag dets oprindelse, brugermuligheder m.v. For det andet kan den i et intensivt besøg naturområde være et led i bestræbelserne på at beskytte naturværdierne gennem en stimulering af interessen og erkendelsen af områdets kvaliteter, og gennem oplysning om, hvorledes man bør færdes i området.

På den anden side må man også være realistisk, når man vurderer den naturforståelse og interesse en naturformidling på Vestamager kan skabe. Foreningen mener, at man ofte tillægger naturformidlingen for store muligheder. Overdreven naturformidling indebærer i sig selv en alvorlig risiko for fremmedgørelse overfor naturen, stik imod formidlingens oprindelige intentioner. Ligeledes er naturformidling et relativt svagt styringsmiddel, når der er tale om regulering af rekreativ udnyttelse. Blot nogle få besøg i måge- og vadefuglenes yngleområde, der ikke vil kunne undgås ved skiltning eller anden form for oplysning alene, vil få alvorlige konsekvenser for områdets fugleliv. Hermed vil en væsentlig del af naturbeskyttelsesintentionerne gå tabt.

Naturformidlingen på Vestamager bør centreres omkring et formidlingscenter på den nordlige del af arealet. Centeret bør etableres i tilknytning til en friluftsgård, der dels kan rumme aktiviteter for spejdere samt børne- og ungdomsorganisationer, og dels kan anvendes i forbindelse med mere landbrugsmæssige plejeforanstaltninger (kreaturafgræsning, høslet, trærydning). Desuden kan bygningen rumme forskellige udstillingsaktiviteter, samt danne udgangspunkt for en egentlig naturformidling for arealet.

Iøvrigt bør naturformidlingen hovedsagelig være placeret ved hovedindgangene til området. Derudover bør kun enkelte informationstavler opstilles på særlige udkigspunkter, og hvor en særlig beskyttelse ønskes opnået. Omfanget af den her skitserede naturformidling vil fuldt ud dække behovet hos brugerne, og vil harmonere med Vestamagers størrelse (bilag 22).

Ideen om at etablere yderligere formidlingscentre eller overnatningsmuligheder mod syd ved højene, vil vi fraråde, dels ud fra ønsket om gennemde naturlige afstande, at begrænse færdslen i de sydlige dele af arealet, dels for stadig at overlade en del af naturoplevelsen til enkeltindividet.

Placeringen af naturformidlingscenteret og informationstavlerne fremgår af bilag 22.

4.9.3 Specielle rekreative aktiviteter

Det er foreningen opfattelse, at mere intensive rekreative aktiviteter, som kræver etablering af anlæg, bør placeres så langt mod nord som muligt. På bilag 22 er angivet det område, indenfor hvilket eventuelle anlæg bør placeres. Der bør i denne forbindelse tages vide hensyn til de botaniske værdier, idet der på denne del af arealet forekommer sjældne arter af national betydning (Dansk Botanisk Forening 1982).

Ved en tilstrækkelig detaljeret planlægning af dette område, vil det samtidig kunne lade sig gøre at bevare de biologiske værdier i vid udstrækning. Foreningen ønsker i denne forbindelse at advare mod for store indgreb i det naturlige landskabsbillede, og ønsker at fremme karakteren af overdrevslandskab. Den del af arealet, som er beliggende i Tårnby Kommune, og på hvilken der verserer fredningssag, bør helt friholdes for anlægskrævende rekreative aktiviteter. Denne del bør reserveres de almene rekreative interesser, naturformidlingen, og beskyttelsen af de biologiske værdier.

En række foreninger med tilknytning til det organiserede friluftsliv har fremsat ønsker om etablering af en række rekreative anlæg i området (Friluftsrådet 1981). I det følgende angives DOF's forslag til placering af en række af disse, samt det omfang, hvori man mener behovene kan tilgodeses, under hensyn til ønsket om også at bevare de biologiske og alment rekreative værdier. Såvel spejderne som børne- og ungdomsorganisationerne i hovedstadsområdet har ønsket et større center anlagt med plads til ca. 200 overnattende unge mennesker under relativt primitive former. Et sådant center bør etableres i fællesskab, med en placering så langt mod nord som muligt. Endvidere bør centeret bygges op som en friluftsgård. Denne kan således også være udgangspunkt for naturplejen på arealet, hvilket bl.a. indebærer kreaturhold, hø-slet og trærydning. Endelig skal stedet være hovedcenteret for den naturformidling af mere bred karakter for alle besøgende, som er omtalt ovenfor. Hermed har man fået samlet en række aktiviteter i stedet for at få disse anlæg spredt ud over naturområdet.

Foreningen må på det kraftigste fraråde, at der gives tilladelse til at anlægge en landingsplads og lejrplads for søspejdere helt mod syd, sådan som der har været udtrykt ønske om. Placeringen vil være i uoverenstemmelse med det grundliggende planlægningsprincip om en faldende grad af udnyttelse mod syd, og vil få alvorlige konsekvenser - ikke blot for det fugleliv, som er knyttet til Vestamager, men i lige så høj grad for de koncentrationer af fugle, som findes på det omgivende søterritorium og på strandengene ud for Kongelunden.

Ridning bør kun tillades på et stinet, som anlægges i de nordlige og østlige dele, med en forbindelse til Kongelunden, og parallelt med det øvrige stinet. Der har ligeledes været udtrykt ønske om en military-bane. En sådan bør kun anlægges, hvis den placeres nord for den vestgående vej fra Slusevej. Endvidere har der været fremsat ønske om en 18-huls golfbane i området. Den vil formentlig optage et areal af størrelsesordenen 50-60 ha, og vil derfor i stor udstrækning bidrage til, at Vestamager gives præg af at være et intensivt fritidslandskab, hvilket er vigtigt at undgå. Synspunktet må også ses i forhold til det relativt begrænsede antal mennesker, der aktivt kan benytte en golfbane. Foreningen må derfor fraråde, at en sådan etableres.

Med de tilstedeværende arealressourcer har vi i stedet valgt, at pege på en friluftsgård, primært beregnet for unge, og med vægt på naturformidling.

5. FORSLAGETS GENNEMFØRELSE

For den sydlige del af arealet, som er beliggende i Tårnby Kommune, kan de i afsnit 4 nævnte foranstaltninger og anlæg gennemføres i henhold til den fredningskendelse, der forventes udarbejdet i samarbejde mellem Fredningsstyrelsen og Hovedstadsrådet. Eftersom man må forestille sig, at der i første omgang bliver tale om en rammefredning, vil det detaljerede planlægningsarbejde på denne del af arealet kræve et fortsat samarbejde mellem de to institutioner.

Dele af den del af arealet, der er beliggende i Københavns Kommune, kan som nævnt i afsnit 4.9.3 anvendes til placering af rekreative anlæg. I denne forbindelse bør den tages hensyn til de botaniske interesser, idet der her findes områder af overordentlig stor bo-

tanisk værdi (Dansk Botanisk Forening 1982). Den del af det udlagte byzoneareal, der er beliggende syd for Slusevej, bør konverteres til landzone. Der kan eventuelt udlægges erstatningsarealer svarende til de områder, der på bilag 22 foreslås anvendt til intensiv rekreativ udnyttelse, og som idag er beliggende i landzone.

Der bør sikres hjemmel til etablering af de rekreative aktiviteter, ved hjælp af en lokalplanlægning, der sikre tilstrækkelige friarealer omkring det enkelte anlæg, og derved samtidig bevarer de biologiske værdier i vid udstrækning. Den del af Københavns Kommunes areal, der tænkes anvendt til mere ekstensiv rekreativ udnyttelse, bør sikres gennem en bevarende landzonelokalplan, der understøttes af en fredningssag.

I overensstemmelse med den gældende samejepraksis, bør den fremtidige forvaltning af området nord for kommunegrænsen ske, i samarbejde mellem staten og Københavns Kommune, men efter forsvarets tilbagetrækning bør sidstnævnte repræsenteres af Miljøministeriet.

De mest påkrævede af de i afsnit 4 nævnte foranstaltninger bør gennemføres allerede inden der afsiges fredningskendelse for den sydlige del af arealet. Dette gælder bl.a. den generelle vandstandshævning samt udvidelsen af vildtreservatordningen. Endvidere bør markeringen af de forskellige adgangsreguleringer samt etableringen af en kanal omkring måge- og ternekolonien gennemføres inden området åbnes for offentligheden.

Endelig bør der iværksættes en fortsat overvågning af områdets biologiske værdier, således at effekten af de forskellige foranstaltninger samt områdets udnyttelse kan vurderes.

Referenceliste

Andersen et al. 1977: Fritid II. - Geografisk Institut, Århus Universitet.

Batten, L. A. 1977: Sailing on reservoirs and its effects on water birds.
- Biol. Conservation 11: s. 49-58.

Cramp, S., W.R.P. Bourne and D. Saunders 1974: The Seabirds of Britain and Ireland.
- London.

Danmarks Naturfredningsforening 1972: Fredningspåstand for dele af det inddæmmede areal på Sydvestamager. - Danmarksnaturfredningsforening. København.

Dansk Botanisk Forening 1982: Kalvebod Skydeterræn 1982. - Feltbotanisk Klub, Dansk Botanisk Forening. København. Duplikeret.

DOF 1969: Brev til Naturfredningsrådet. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

DOF 1972: De ubeboede øers fugleliv. - Dansk Ornithologisk Forening. København. Duplikeret.

DOF 1980: Truede danske fugle. Rød liste. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

DOF 1981: Brev til Fredningsstyrelsen. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

Dybbro, T. 1976: De danske ynglefugles udbredelse. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

Dybbro, T. 1978: Oversigt over Danmarks fugle 1978. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

Dybbro, T. og H. Boeg 1982: Fuglelokaliteter i Hovedstadsområdet. - Dansk Ornithologisk Forening. København. Duplikeret.

Ferdinand, L. 1971: Større danske fuglelokaliteter, Bind I. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

Ferdinand, L. et al. 1975: Kystfuglejagt og kystfuglebeskyttelse. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

Ferdinand, L. 1981: Fuglene i landskabet. Større danske fuglelokaliteter, Bind II. - Dansk Ornithologisk Forening. København.

Friluftsrådet 1981: Friluftsrådets friluftundersøgelse. Hovedstadsområdet 1-2.
- Friluftsrådet. København.

Frølich, Th. 1980: Fremragende fuglelokalitet i fare for at blive ødelagt.
Fugleværn nr. 10: s. 16-18.

Hald-Mortensen, P. 1979: Fuglenes arts- og antalsmæssige fordeling som redskab i
landskabsanalyser. - Nordisk Ministerråd. Oslo.

Hansen, M. 1981a: Ryllen fortsætter retræten. Fugle nr. 4, 1981: s. 32-33.

Hansen, M. 1981b: Brushønsene forsvinder fra de små områder. Fugle nr. 2, 1981:
s. 24-25.

Hovedstadsrådet 1978: Regionplanens 1. etape, 1977-1992. - Hovedstadsrådet.
København.

Joensen, A.H. 1974: Waterfowl Populations in Denmark 1965-1973. - Danish Review
of Game Biology, vol. 9, nr. 1. - Viltbiologisk Station. Kalø.

Koch, N.E. 1978: Skovenes fritidsfunktion i Danmark. 1. del. - Det forstlige for-
søgsvesen i Danmark, beretning nr. 294. København.

Københavns Kommune 1980: København - debatoplæg om kommuneplanen. - Overborgmesterens
afdeling, Københavns Kommune.

Landbrugsministeriet 1952: Bekendtgørelse om fredning af de staten tilhørende og
under Forsvarsministeriet henlagt arealer ved Kalvebod Strand og Aflandshage samt
tilstødende områder af søterritoriet. - Landbrugsministeriet. København.

Mardal Jensen 1951-1972: Optællinger af ynglefugle på Kalvebod Skydeterræn. - Vildt-
biologisk Station. Kalø. Upubliceret.

Mardal Jensen 1969-1980: Optællinger af rastende fugle på Kalvebod Skydeterræn.
- Vildtbiologisk Station. Kalø. Upubliceret.

Meltofte, H. 1981: Danske rasteplasser for vadefugle. - Fredningsstyrelsen, Miljø-
ministeriet.

Meltofte, H. 1982: Jagtlige forstyrrelser af svømme- og vadefugle. - Dansk Orni-
thologisk Forenings Tidsskrift 76: s. 21-35.

Miljøministeriet 1979: Cirkulære om reservation af arealer til et hovedtrans-
missionsnet for naturgas i Danmark. (2. Reservationsetape). - Miljøministeriet.

Miljøministeriet 1981: Cirkulære om udbygning af Københavns lufthavn, Kastrup, samt bygge- og anvendelsesregulerende bestemmelser for områder, der er berørt af miljømæssige gener fra lufthavnen. - Miljøministeriet.

Newton, I. 1970: Some aspects of the control of Birds. - Bird Study 17: s. 177-192.

Norman, R.K. and D. Saunders 1969: Status of Little Terns in Great Britain and Ireland 1967. - British Birds 62: s. 4-13.

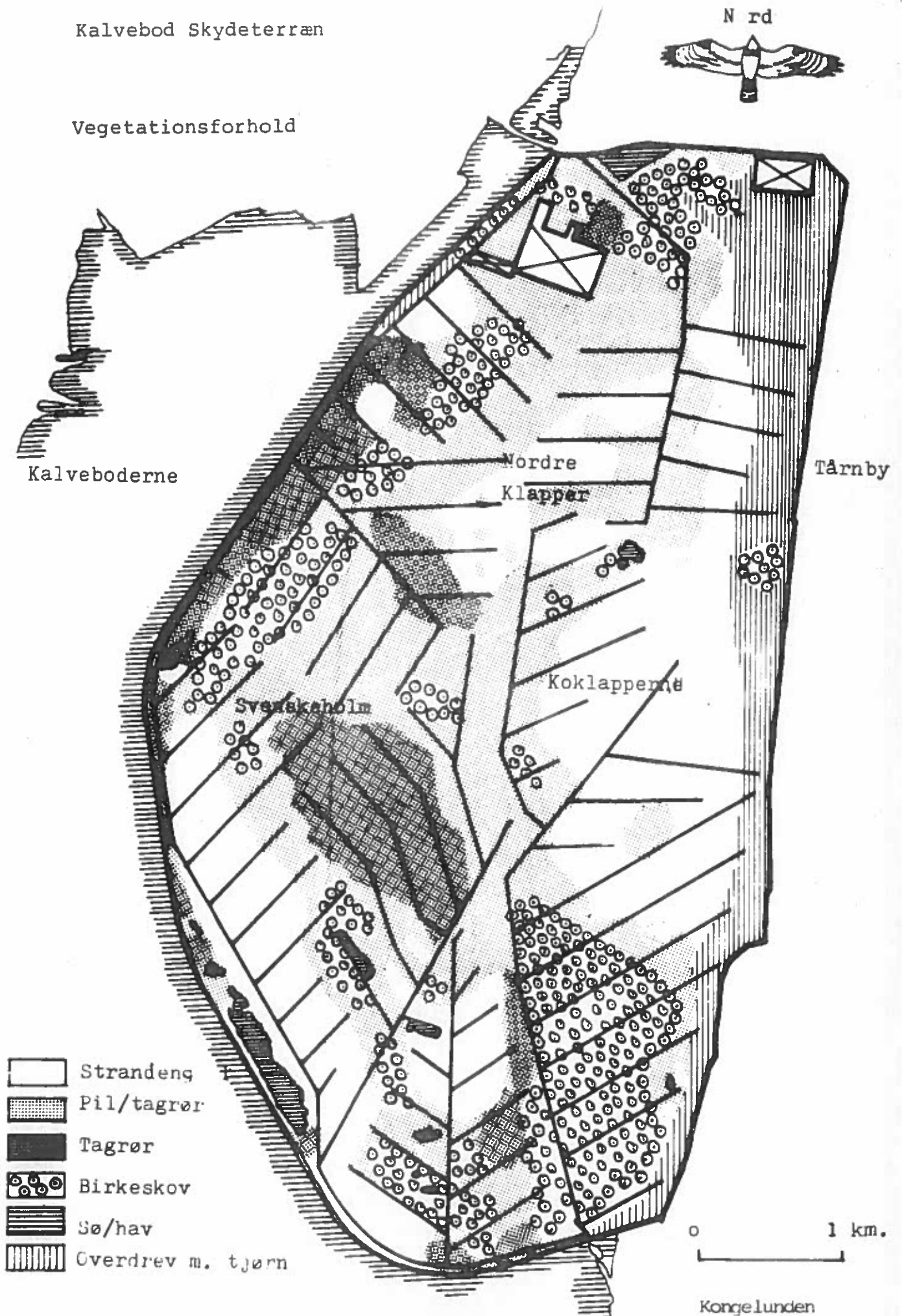
Salomonsen, F. 1972: Fugletrækket og dets gåder. - Munksgaard. København.

Statens Naturvårdsverk 1975: Biologiska Inventeringsnormer BIN. Fåglar. - Statens Naturvårdsverk. Stockholm.

Tårnby Kommune 1982: Forslag til kommuneplan 1982-1992. - Teknisk Forvaltning, Tårnby Kommune.

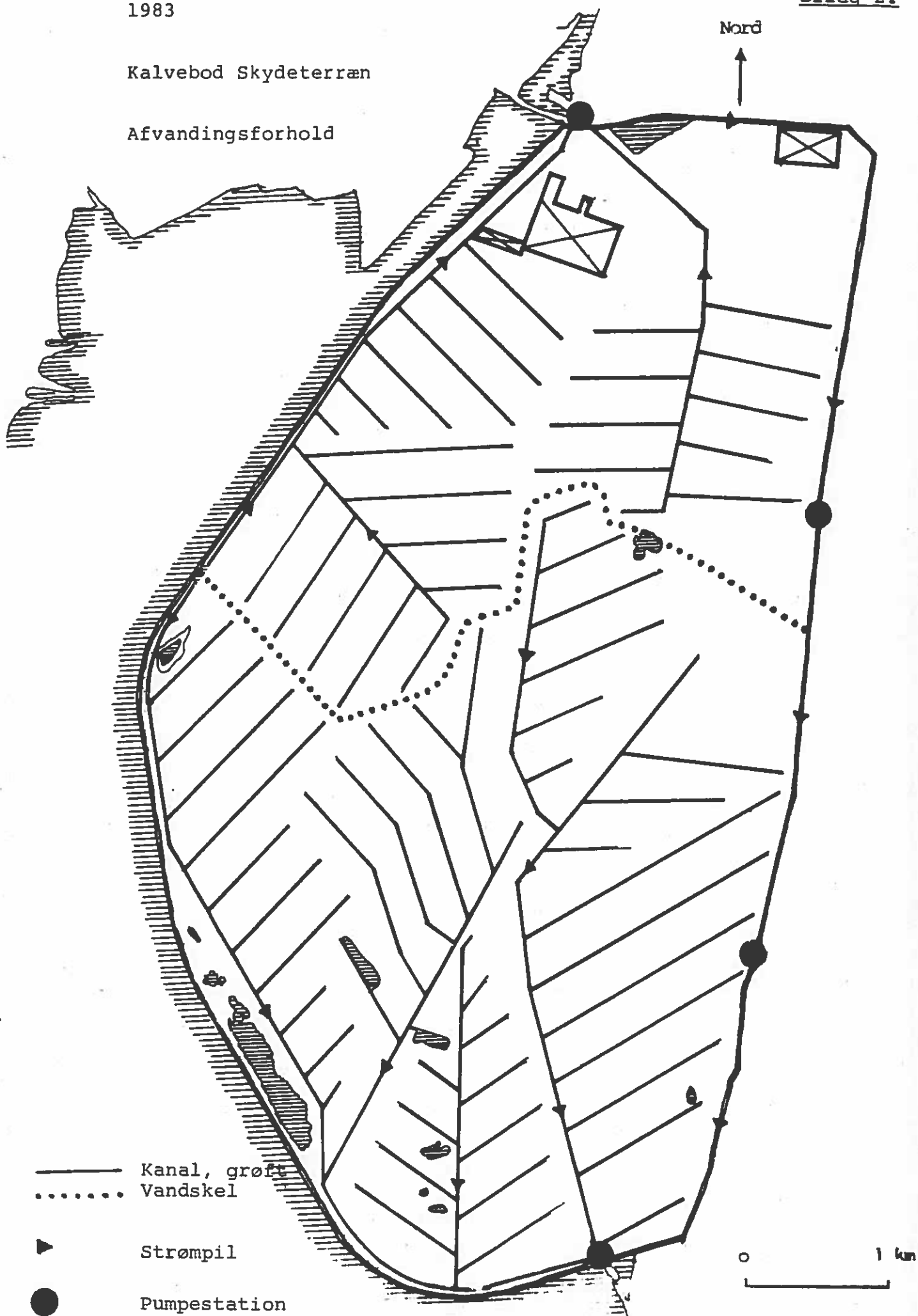
Kalvebod Skydeterræn

Vegetationsforhold

Kalvebod Skydeterræn

Afvandingsforhold

— Kanal, grøft
..... Vandskel

▲ Strømpil

● Pumpestation

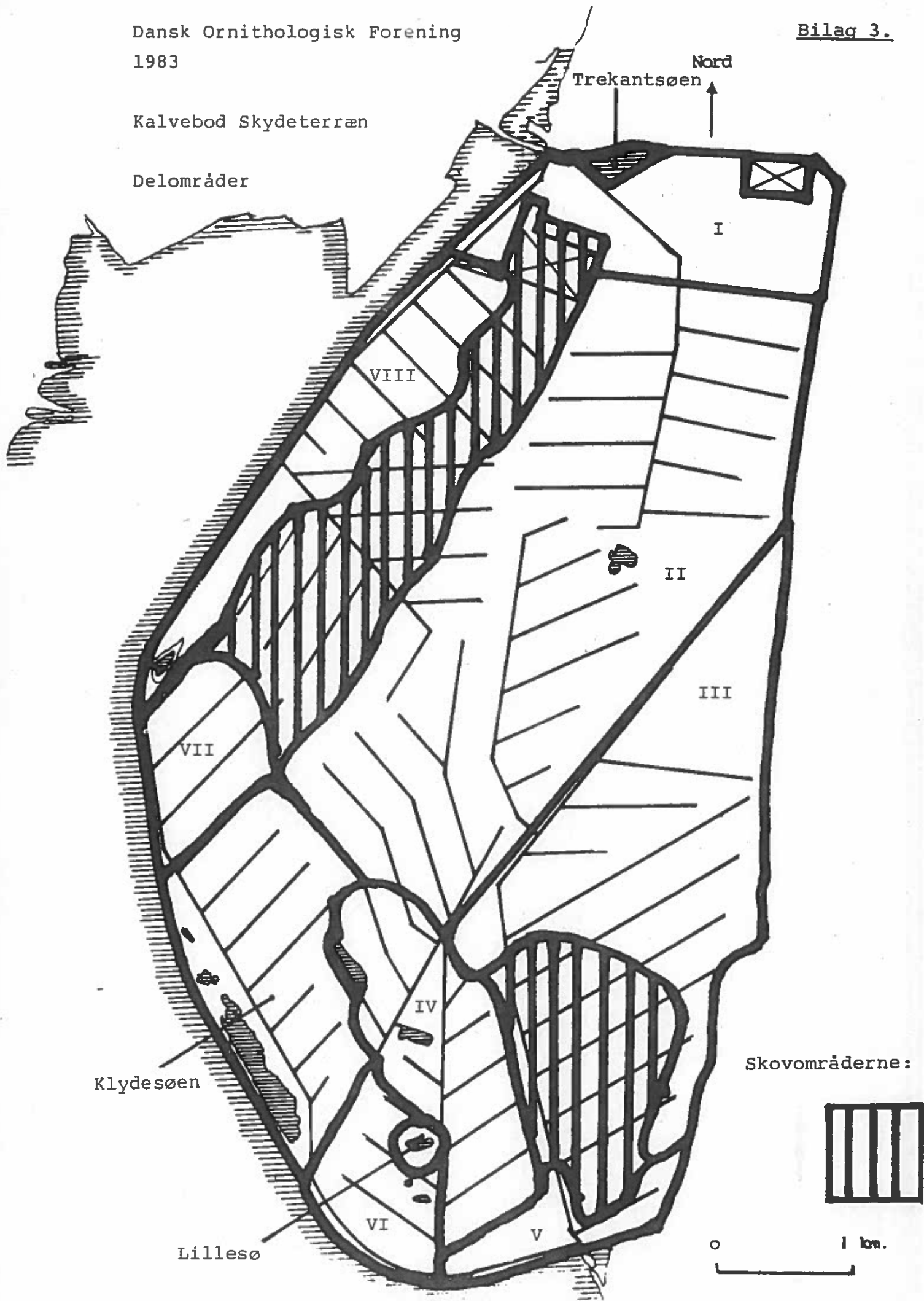
0 1 km

Dansk Ornithologisk Forening
1983

Bilag 3.

Kalvebod Skydeterræn

Delområder

Dansk Ornithologisk Forening

1983

Kalvebod Skydeterræn

Revideret artsliste:

+++V1, K1: Ll.Lappedykker 8, Tp.lappedykker 1-2, Spidsand 1-2, Gråand 60-80, Krikand ?, Atlingand 3-4, Skeand 4-15, Taffeland 0-3, Troldand 1, Ederfugl 20, Tp.skallesluger 2-5, Gravand 10-15, Grågås 10, Knopsvane 7, Spurvehøg 1, Rørhøg 1-3, Tårnfalk 0-6, Engsnarre ?, Vandrikse 12, Rørhøne 10 måske flere, Blishøne 53-68, Strandskade 167, Vibe 227, St.præstekrave 5-9, Db.bekkasin 87, St.kobbersneppe 0-1, Rødben 116, St.regnspove 0-1, Alm.ryle 31, Brushane 9 hunner, 35 hanner, Klyde 17, Sølvmåge 75-100, Stormmåge 2700-3000, Hættemåge 1700-3000, Havterne 20, aftaget, Dværgterne 0-1, Mosehornugle 0-4, Pirol 0-1, Bynkefugl 30, Græshoppesanger 13, Kærsanger 20-25, Rørsanger 75, Siv-sanger 6-10, Nattergal 10-15, Gul vipsjert 2, Rødr.tornskade 4.

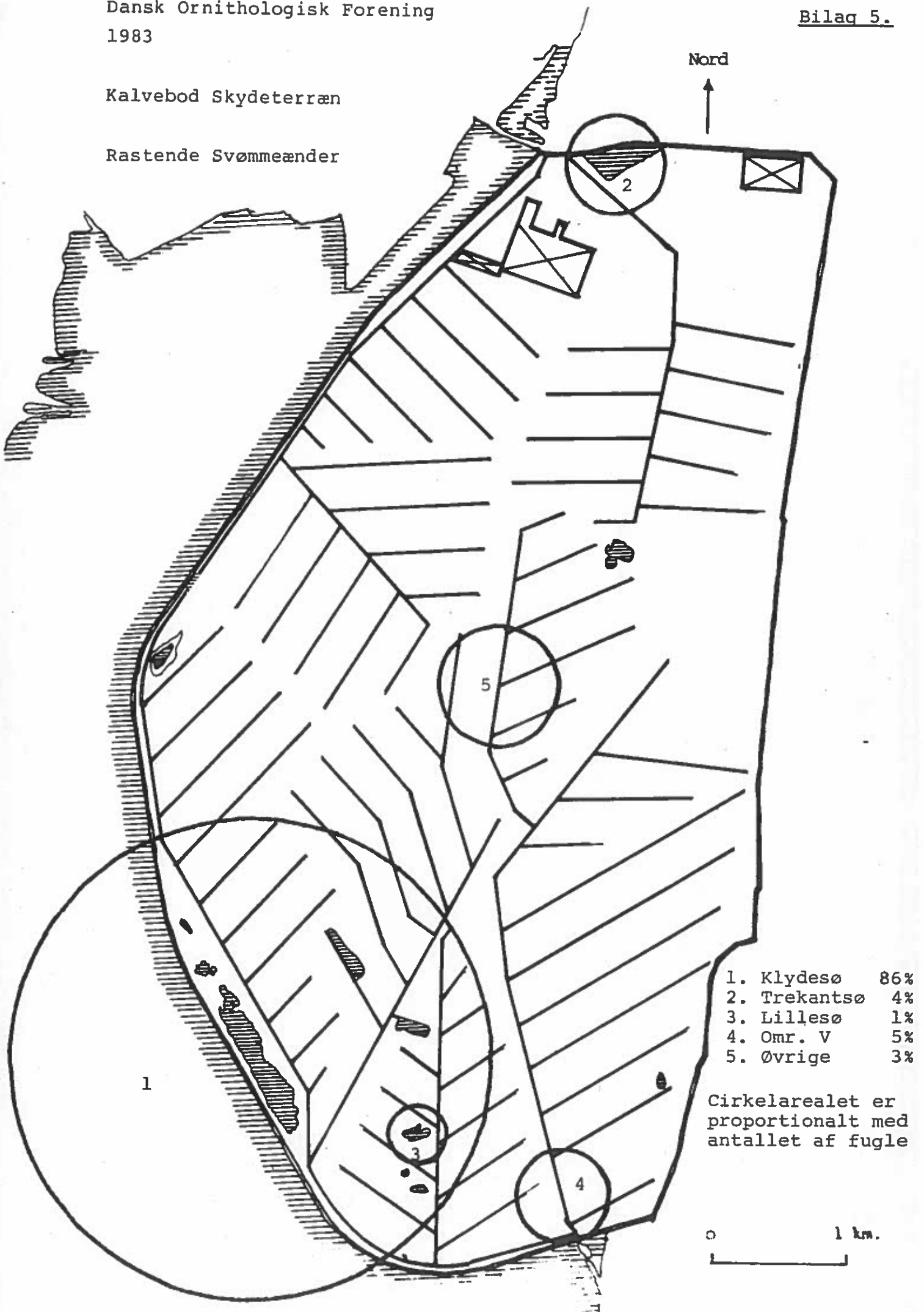
+++TA2, TR1, TV3: Ll.lappedykker 40, Tp.lappedykker 4, Skarv 37, Rørdrum 1, Fiskehejre 63, Sølvhejre 1, Trane 2-3, Krikand 1100, Atlingand 1, Knarand 4, Gråand 735, Spidsand 34, Pibeand 1780, Skeand 75, Taffeland 62, Troldand 1680, Bjergand 1, Hvinand 9, Ederfugle 50-60, Tp.skallesluger 15, St.skallesluger 130, Ll.skallesluger 19, Gravand 180, Grågås 44, Knortegås 19, Bramgås 1, Kanadagås 2, Knopsvane 92, Musvåge 10-15, Fjelsvåge 45-80, Spurvehøg 32, Duehøg 1-3, Kongeørn 1, Havørn 1, Rød glente visse år, Hvepsevåge 3, Rørhøg 10-15, Blå kærhøg 35, Hedehøg 1, Fiskeørn 1, Lærkefalk 2, Tårnfalk 50, Dværgfalk 7, Engsnarre 1, Blishøne 260, Strandskade 240, Vibe 440, St.præstekrave 100, Hjejle 200, Strandhjejle 80, Stenvender 1, Tredækker 1, Db.bekkasin 100, Skovsneppe 1, St.regnspove 150, Ll.regnspove 10-15, Ll.kobbersneppe 6, Mudderklire 23, Tinksmid 40, Svaleklire 3, Rødben 150, Sortklire 20, Hvidklire 50, Islandsk Ryle 10, Alm.ryle 400, Krumnbt.ryle 5, Brushane 30, Klyde 25, Odinshane 1, Mosehornugle 1, Bjerglærke 30, Nøddekrige 1, Sjagger 5000, Vindrossel 230, Sangdrossel 290, Ringdrossel 4, Engpiber 850, Skovpiber 22, Gul vipsjert 75, St.tornskade 11, Rødr.tornskade 20, Stær 1500, Grønirisk 300, Stillits 50-100, Bjergirisk 275, Gråsirken 120, Laplandsværting 3, Snespurv 50.

Oplysere: Thorvald Frølich, Lars Halling Sørensen, N. Mardal, Vade-fuglegruppen, Vildtreservatkontoret, Ole Goldschmidt, Tina Søndergaard, Christian Tønnesen, Henrik Boeg. 1978-82.

Vedrørende klassificering se Dybbro og Boeg 1982: Fuglelokaliteter i Hovedstadsområdet.

Kalvebod Skydeterræn

Rastende Svømmeænder

Dansk Ornithologisk Forening

1983

Kalvebod Skydeterræn

Flugtafstanden hos svømmeænder i Klydesøen

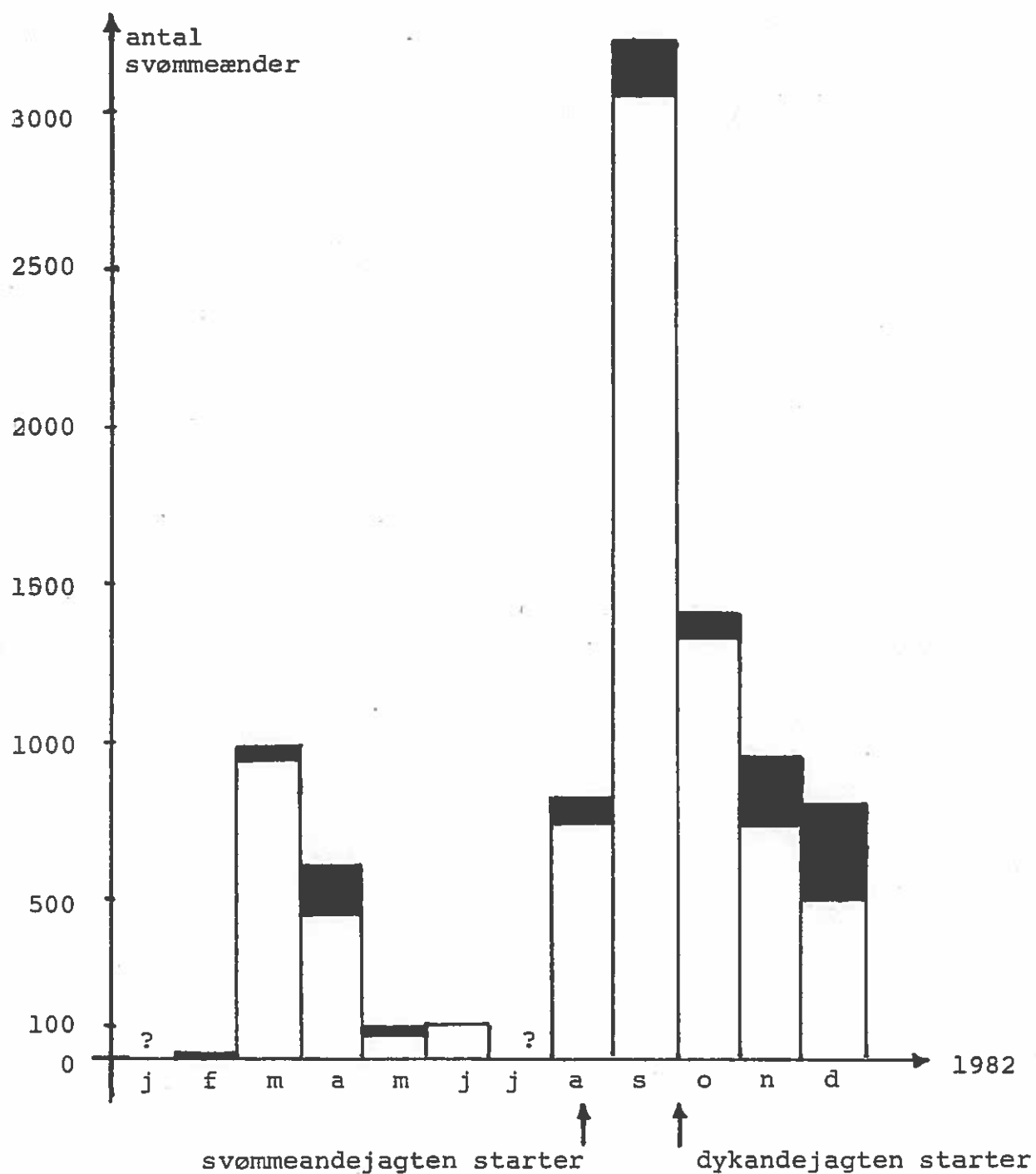
23. aug. 1981	(DOF ekskursion: 21 personer)	500 m
10. okt. 1981	(DOF ekskursion: 45 personer)	500 m
02. sept. 1982		500 m
25. sept. 1982		550 m
28. okt. 1982		450 m
06. nov. 1982		525 m
13. nov. 1982		400 m
27. nov. 1982	(DOF ekskursion: 45 personer)	475 m
04. dec. 1982		450 m
22. dec. 1982		275 m

Gennemsnitlig flugtafstand 463 m

Dansk Ornithologisk Forening

1983

Kalvebod Skydeterræn

Rastende svømmeænder på Kalvebod Skydeterræn

Sæsonvariation 1982

□ Klydesøen

■ Øvrige områder

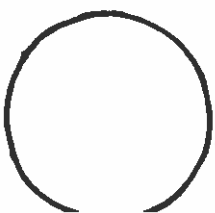
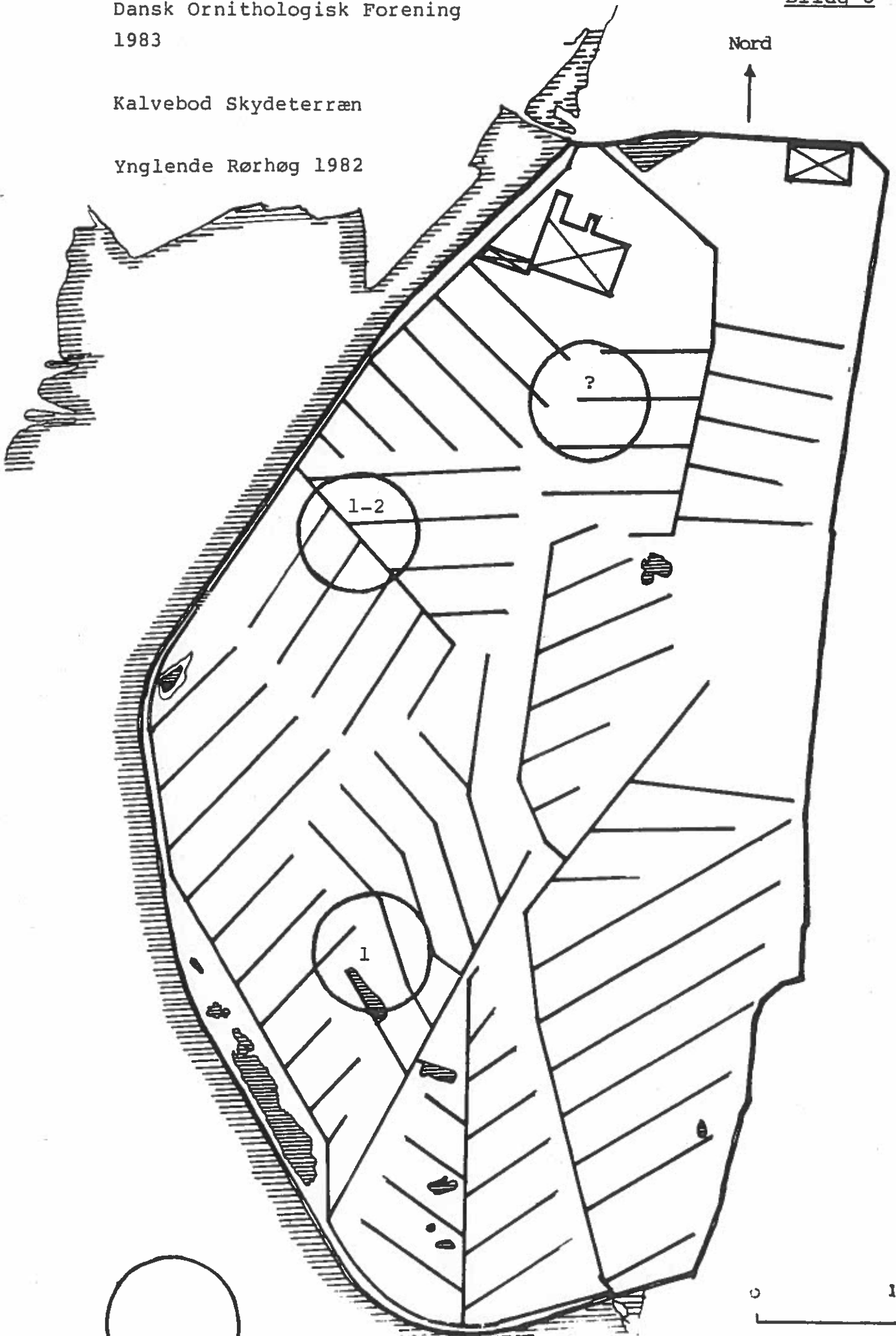
Dansk Ornithologisk Forening
1983

Bilag 8

Kalvebod Skydeterræn

Ynglende Rørhøg 1982

Nord

Ynglelokalitet, parantal

0 1 km.

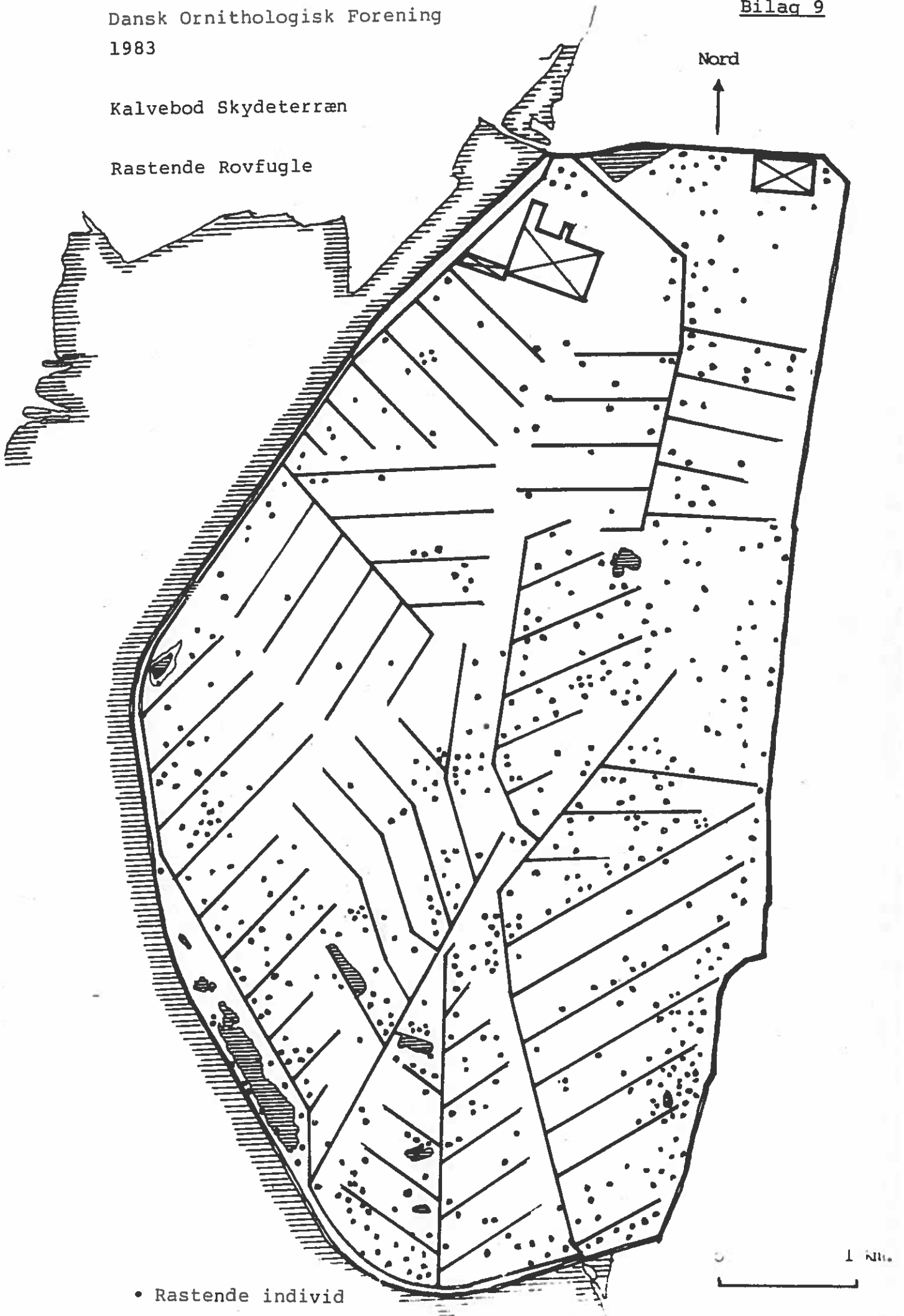
Dansk Ornithologisk Forening
1983

Bilag 9

Kalvebod Skydeterræn

Rastende Rovfugle

Nord

• Rastende individ

1 km

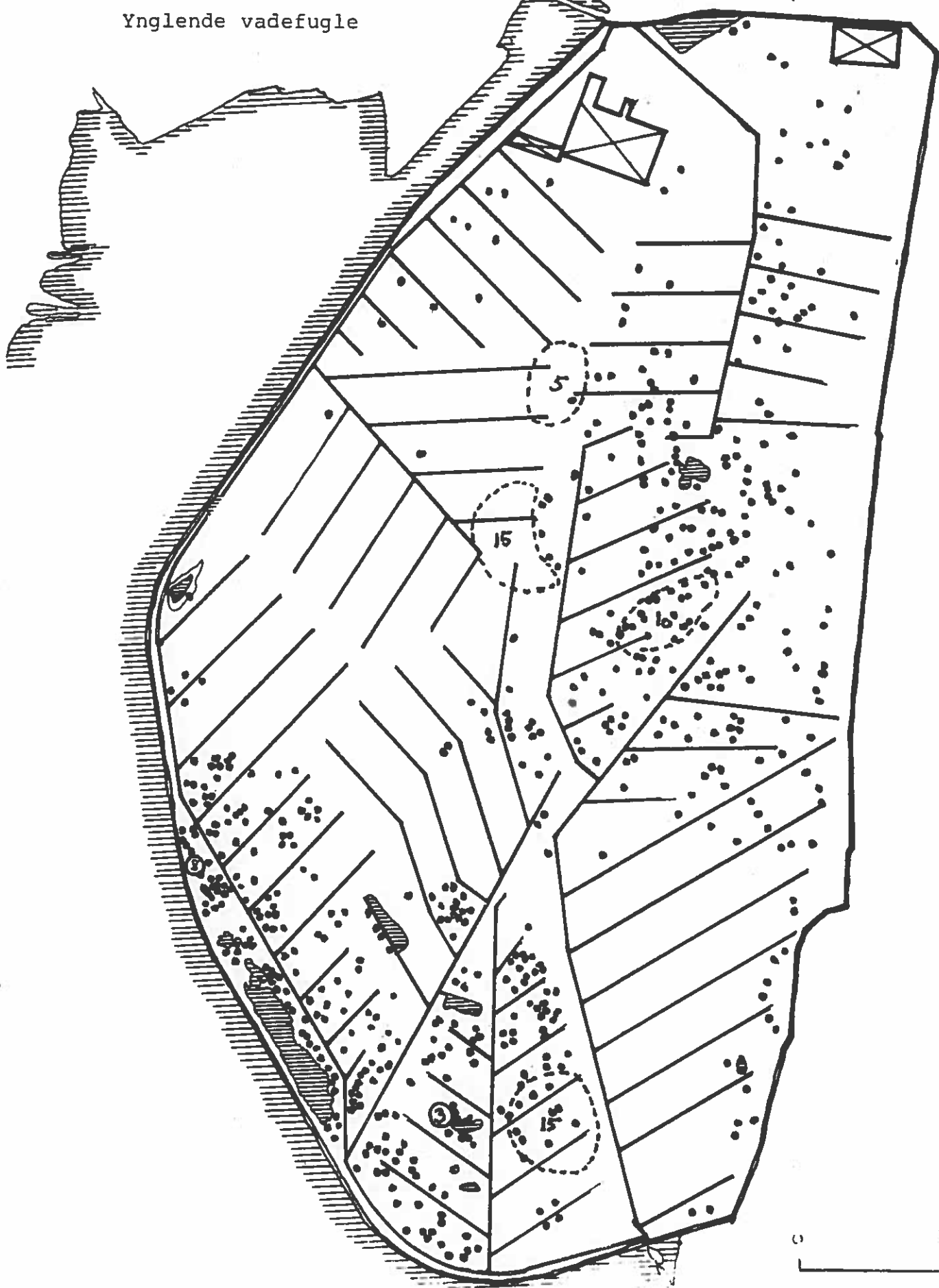
Dansk Ornithologisk Forening
1983

Bilag 10.

Kalvebod Skydeterræn

Nord

Ynglende vadefugle

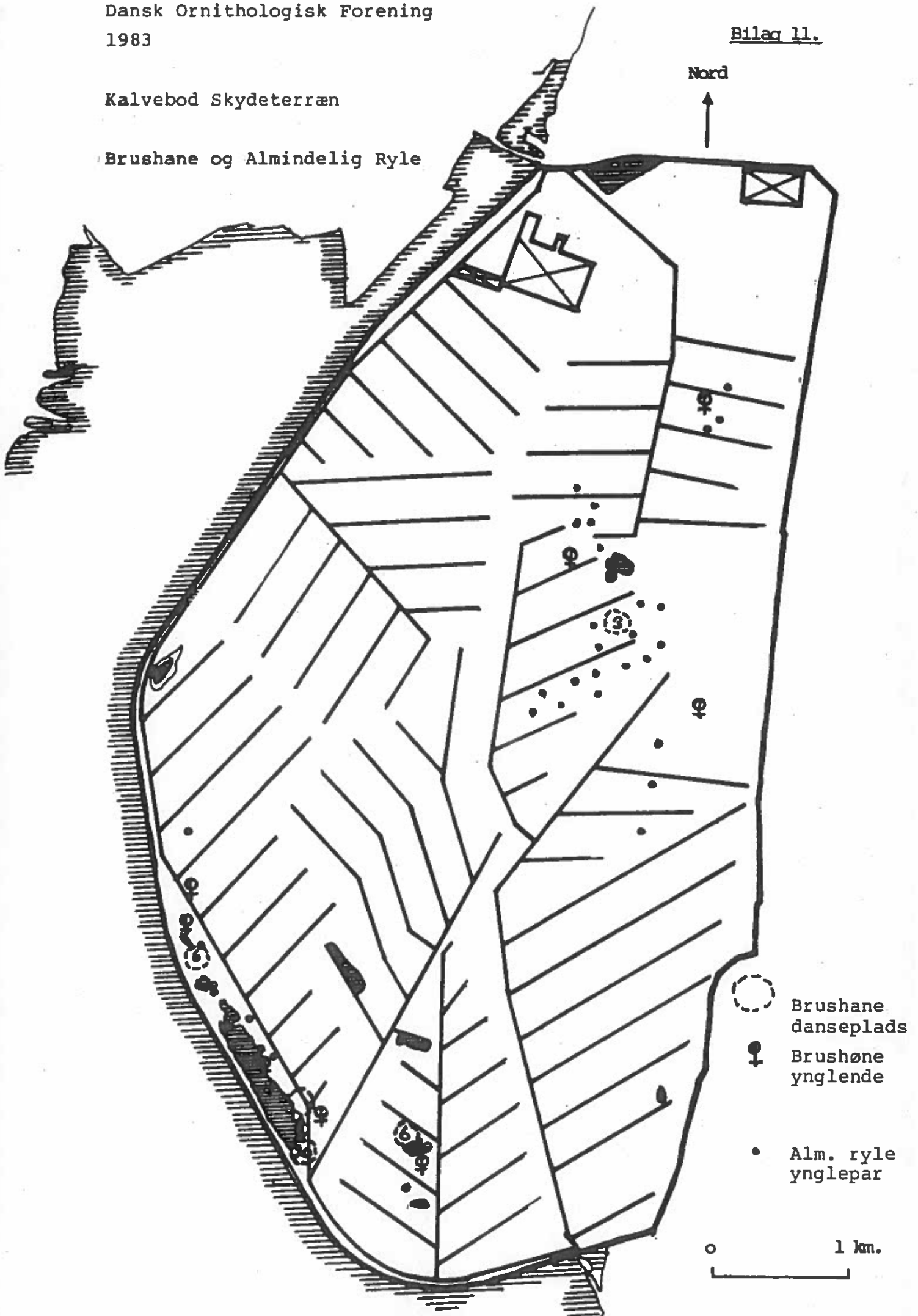

0 1 km.

Kalvebod Skydeterræn

Brushane og Almindelig Ryle

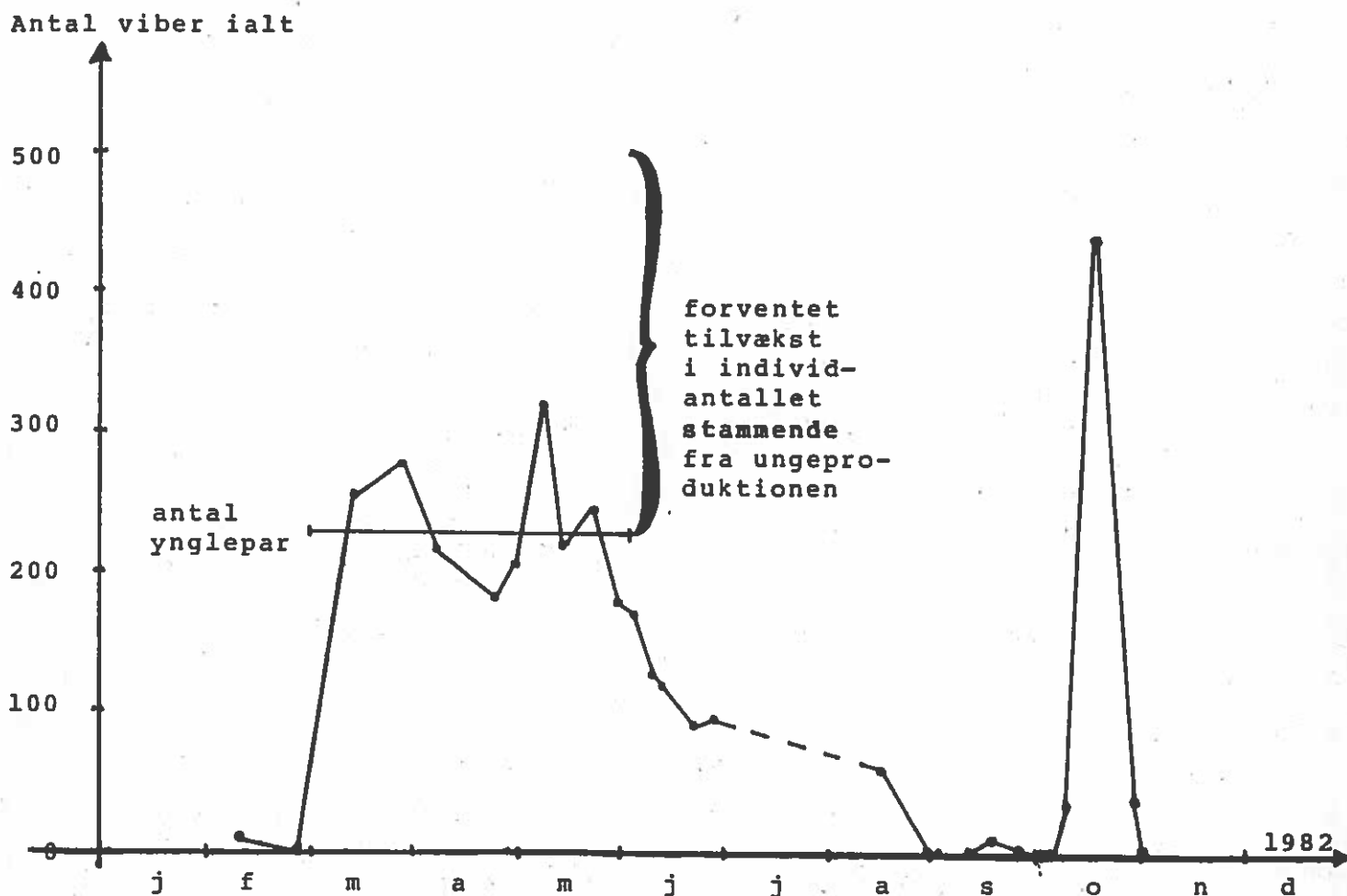
Nord
↑

Dansk Ornithologisk Forening
1983

Kalvebod Skydeterræn

Antallet af Viber på Kalvebod Skydeterræn, sæsonvariation.

Bemærk at antallet af fugle er relativt konstant i yngletiden, men at den forventede tilvækst i antallet af fugle pga. ungeproduktionen udebliver. Bemærk ligeledes den voldsomme bestandstilbagegang primo juni.

Den forventede bestandstilvækst er beregnet ud fra den gennemsnitlige ungeproduktion hos danske Viber, 1.18 pr. par, samt et samlet parantal på 227. Den forventede ungeproduktion er således af størrelsesordenen 270 fugle.

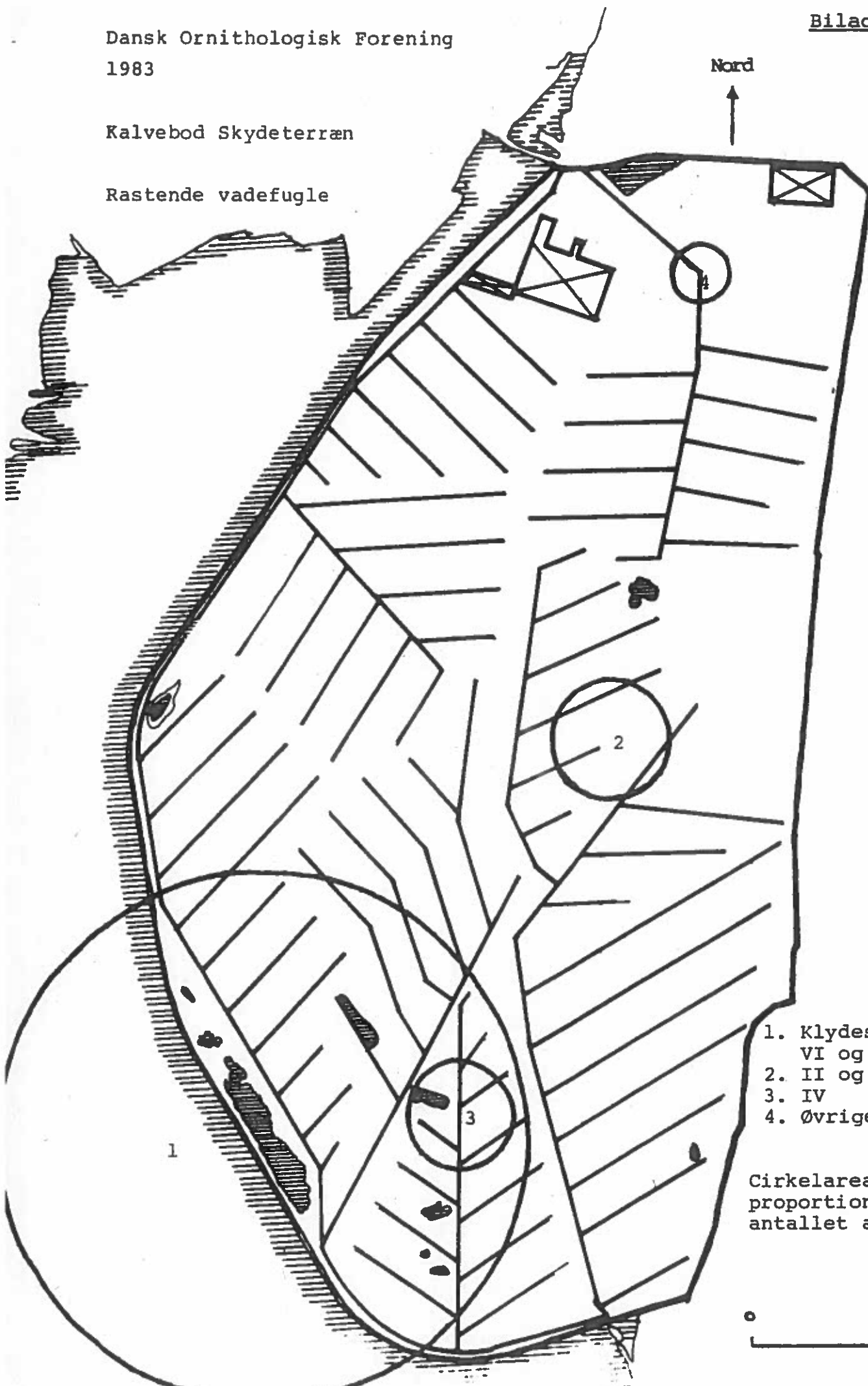
Dansk Ornithologisk Forening
1983

Bilag 13.

Kalvebod Skydeterræn

Rastende vadefugle

Nord

- 1. Klydesø, Lille Sø VI og VII 91%
- 2. II og III 5%
- 3. IV 3.5%
- 4. Øvrige 0.6%

Cirkelarealet er
proportionalt med
antallet af fugle

o 1 km.

Kalvebod Skydeterræn

Ynglende måger og terner

Nord

Hættemåge
Havterne
200 par 300 par 6 par

Sølvmåge
ca. 30 par

Sølvmåge
32 par

Hættemåge 20 par

Havterne 10 par

Hættemåge 30 par

Havterne:

koloni
enkelt par

Sølvmåge:

koloni
enkelt par

Stormmåge:

Koloni
ynglepar
enkelt par

Hættemåge:

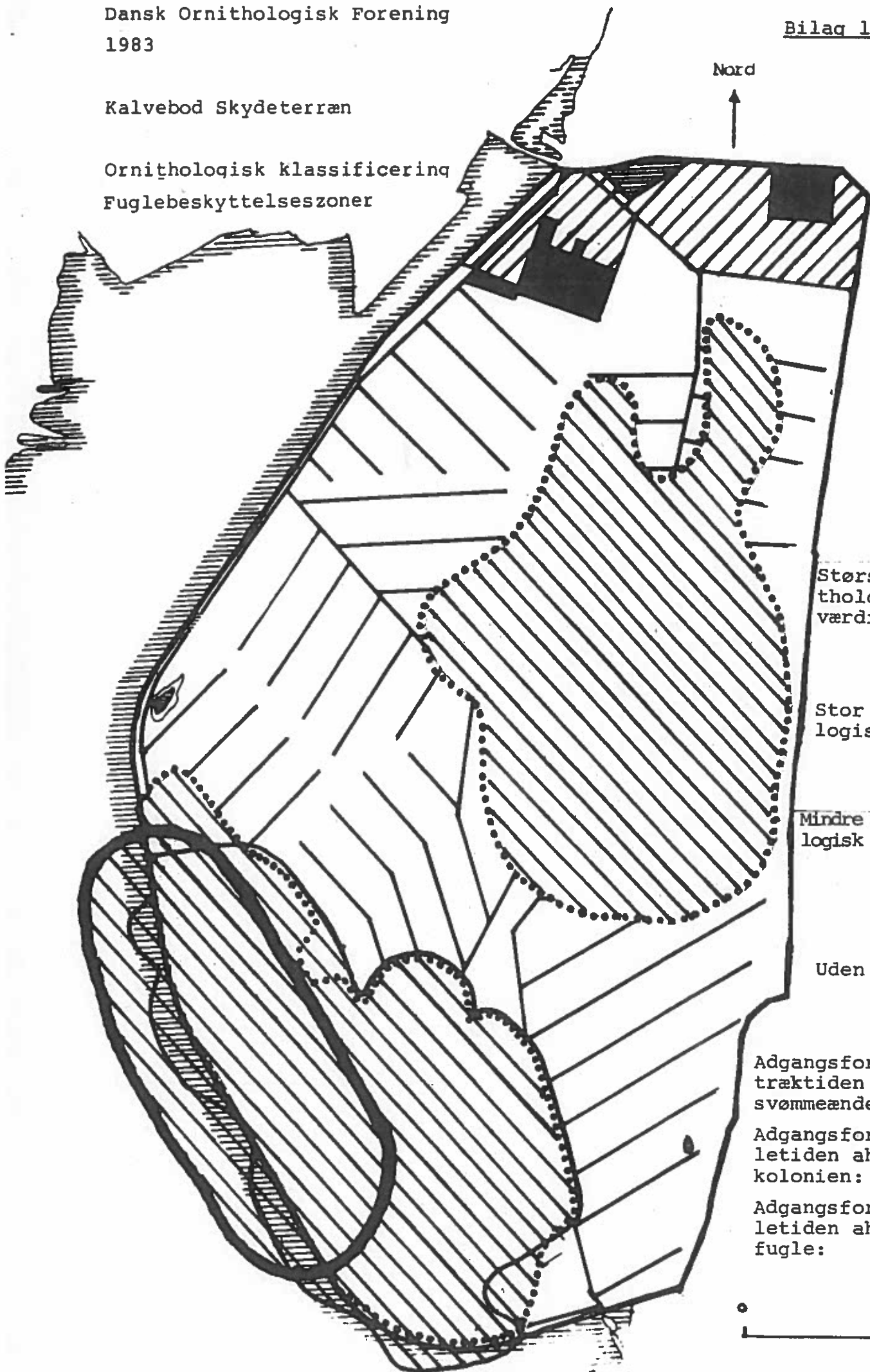
koloni

 1 km.

Kalvebod Skydeterræn

Ornithologisk klassificering
Fuglebeskyttelseszoner

Nord

Største ornithologiske værdi:

Stor ornithologisk værdi:

Mindre ornithologisk værdi:

Uden værdi:

Adgangsforbud i traktiden aht. svømmeænder:

Adgangsforbud i yngletiden aht. mågekolonien:

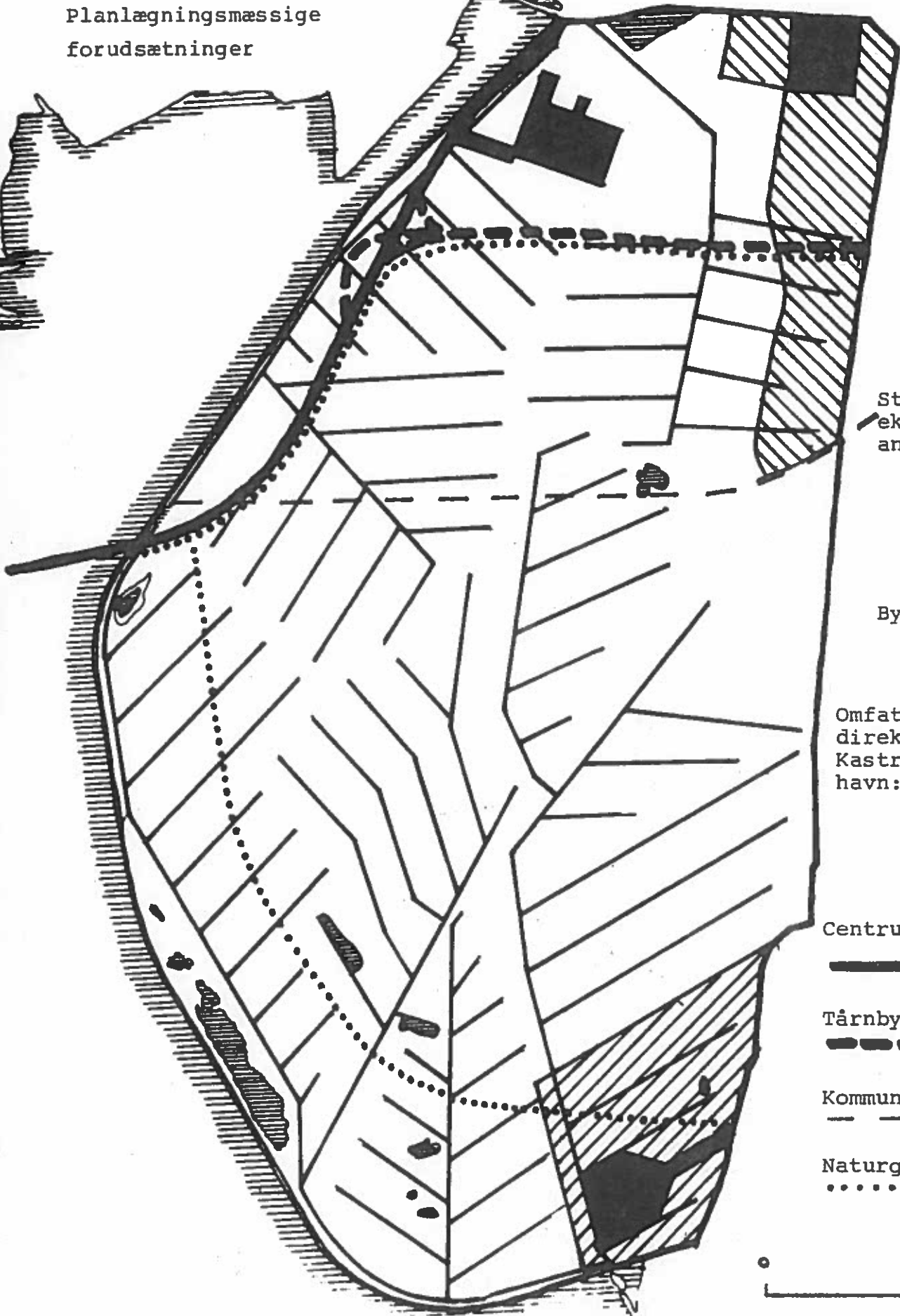
Adgangsforbud i yngletiden aht. vadefugle:

Kalvebod Skydeterræn

Planlægningsmæssige
forudsætninger

Nord

Større eksisterende anlæg:

Byzone:

Omfattet af direktiv om Kastrup Lufthavn:

Centrumindføring:

Tårnbymotorvejen:

Kommunegrænse:

Naturgastracé:

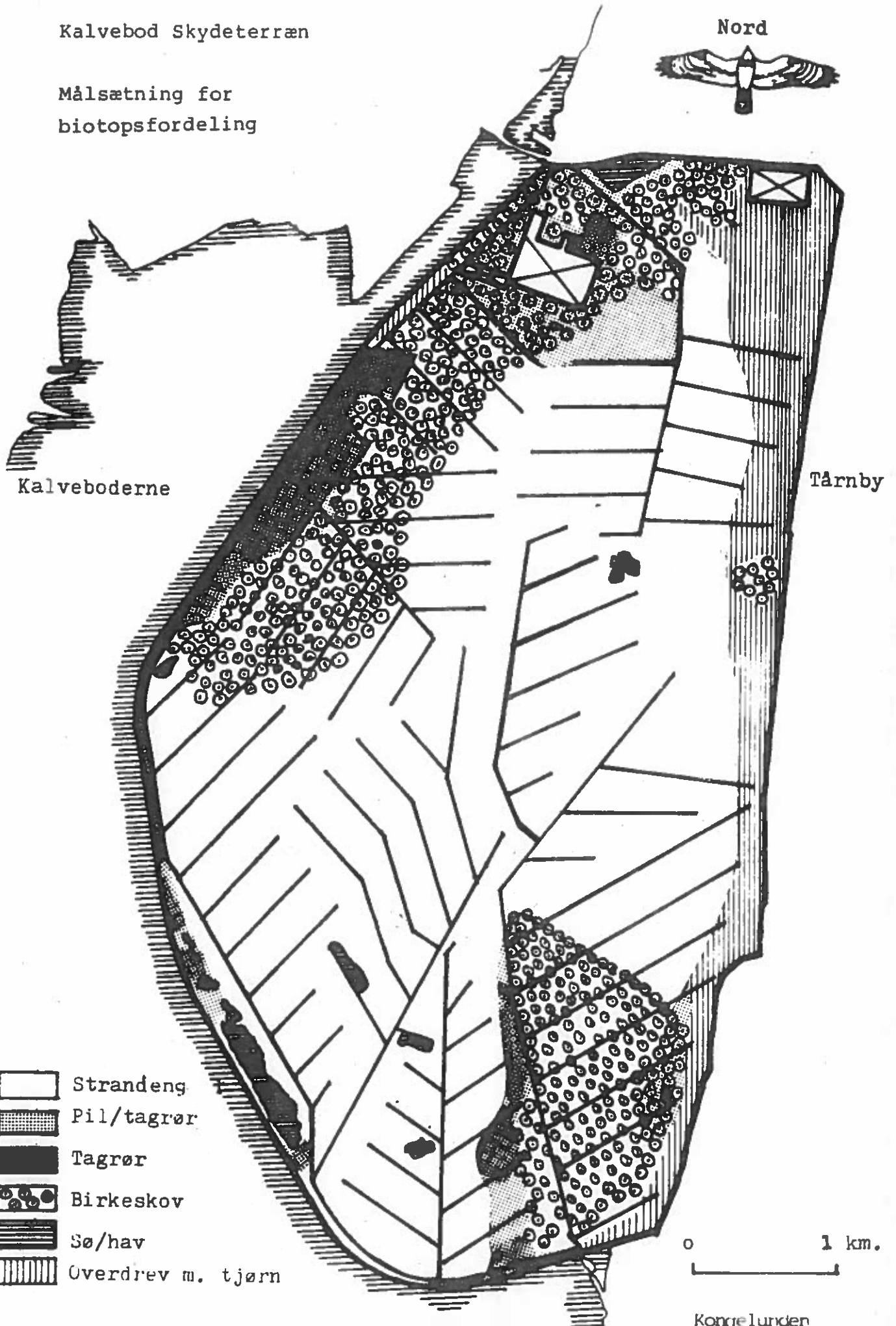

1 km.

Kalvebod Skydeterræn

Målsætning for
biotopsfordeling

Nord

Kalveboderne

Tårnby

- Strandeng
- Pil/tagrør
- Tagrør
- Birkeskov
- Sø/hav
- Overdrev m. tjørn

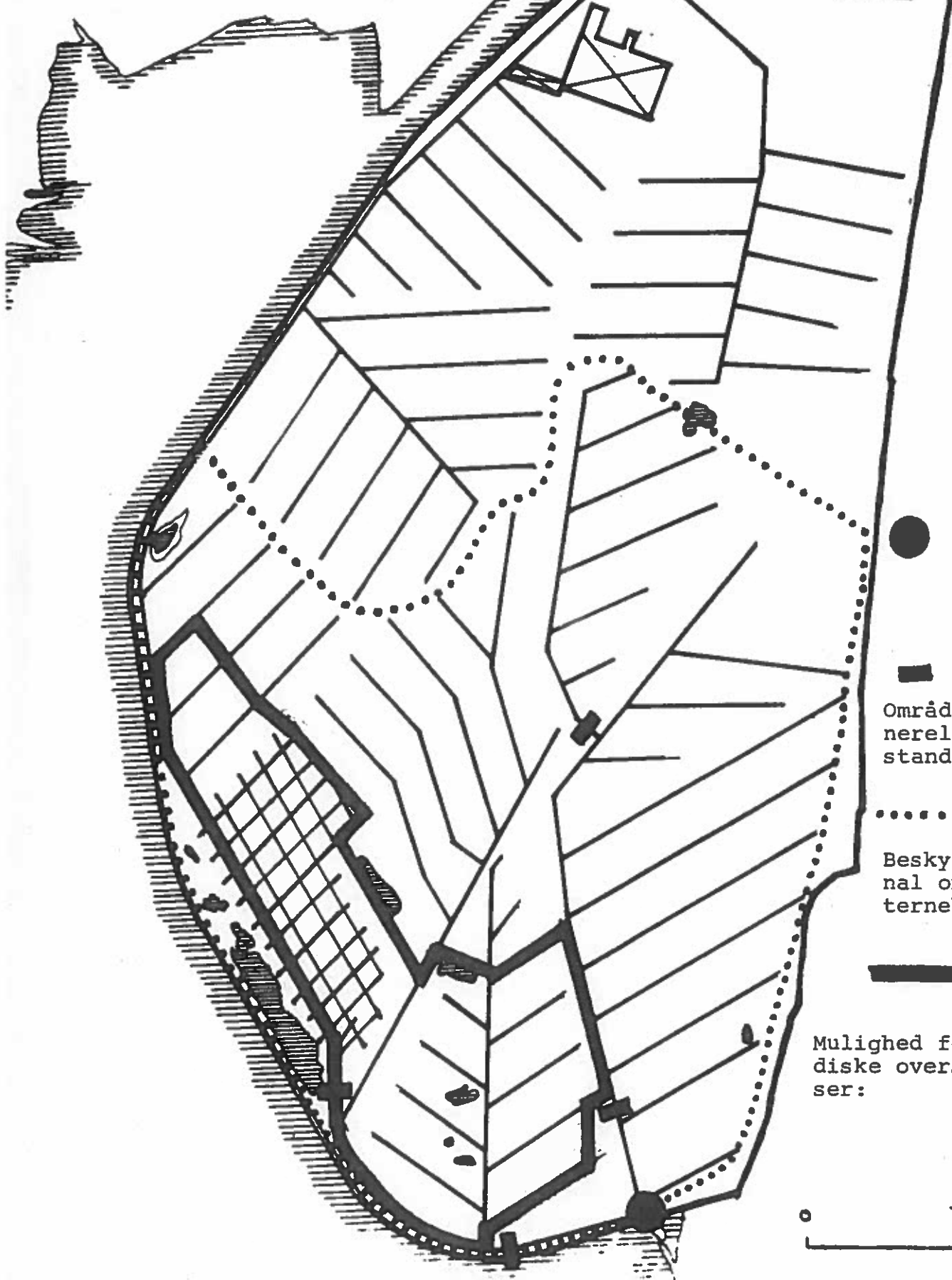
0 1 km.

Kongelunden

Kalvebod Skydeterræn

Vandstandsregulering

Nord

● Sdr. Pumpestation

■ Stigbord
Område med generel vandstands­hævning:

.....
Beskyttende kanal om måge- og ternekolonien:

Mulighed for periodiske oversvømmelser:

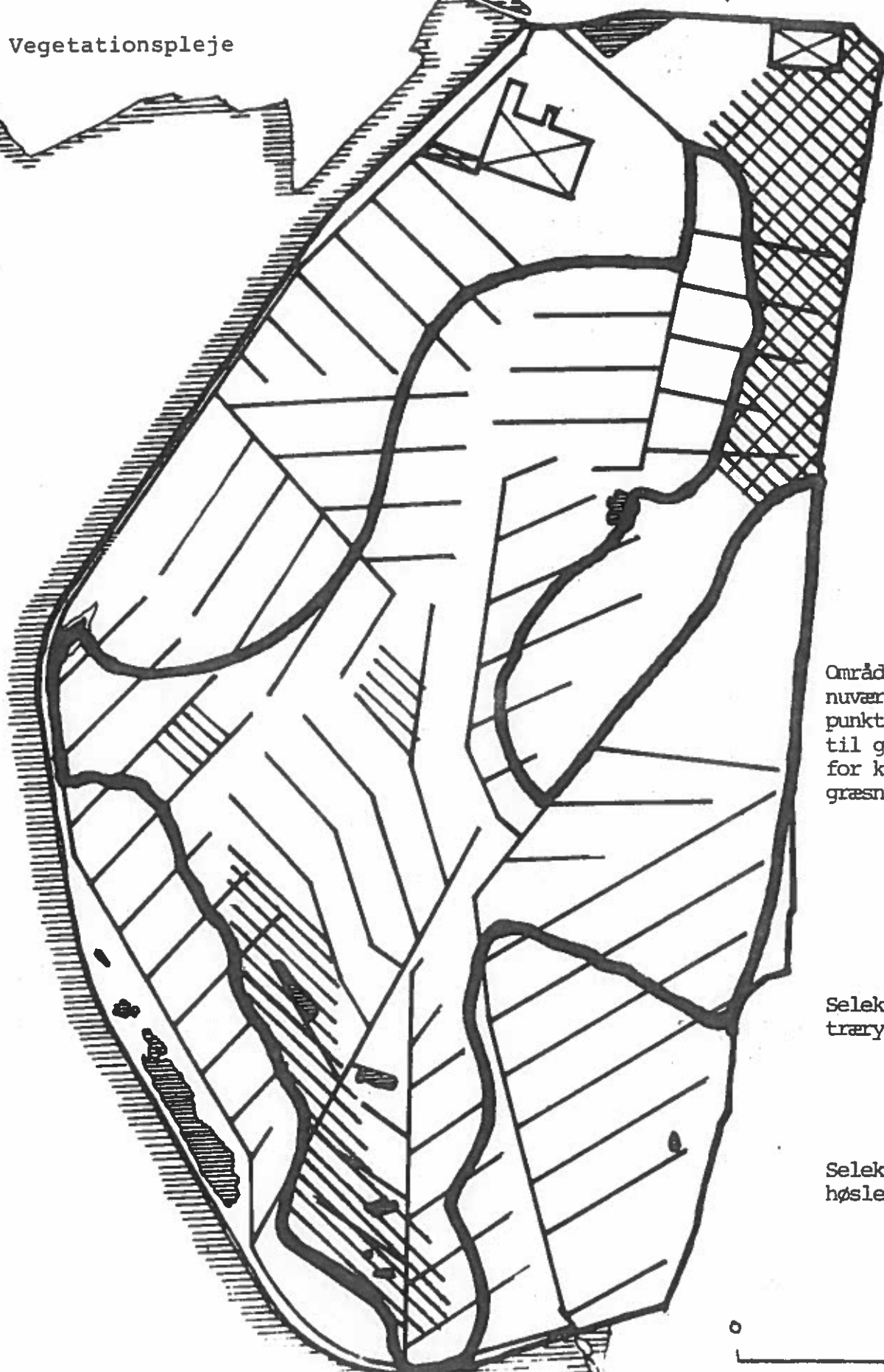

o 1 km.

Kalvebod Skydeterræn

Vegetationspleje

Nord

Områder, der på
nuværende tids-
punkt bør gøres
til genstand
for kreaturaf-
græsning:

Selektiv, manuel
trærydning:

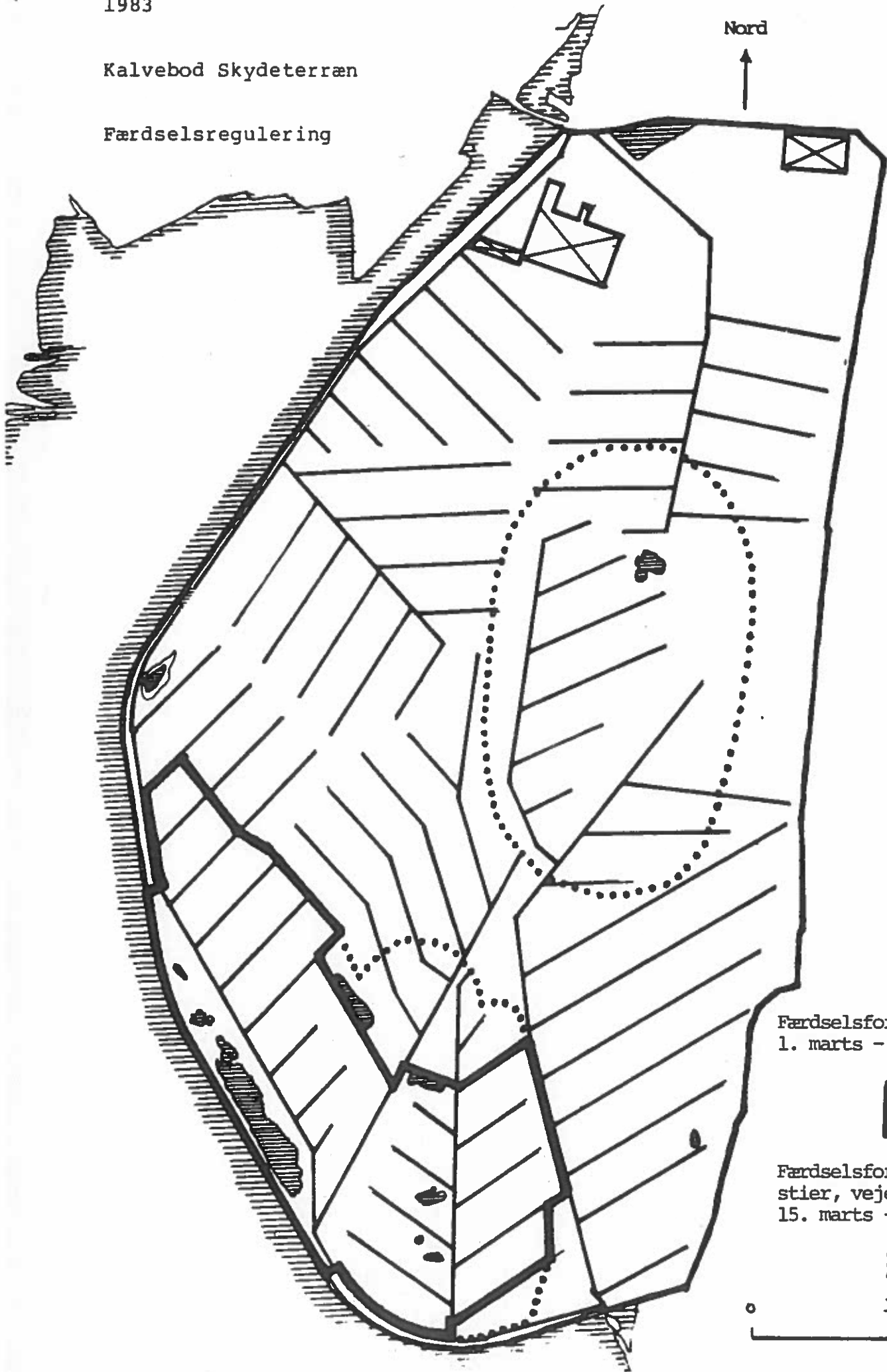
Selektiv
høstet:

Kalvebod Skydeterræn

Færdselsregulering

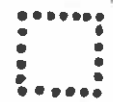
Nord

Færdselsforbud
1. marts - 31. okt:

Færdselsforbud udf. for
stier, veje og høje
15. marts - 15. juli:

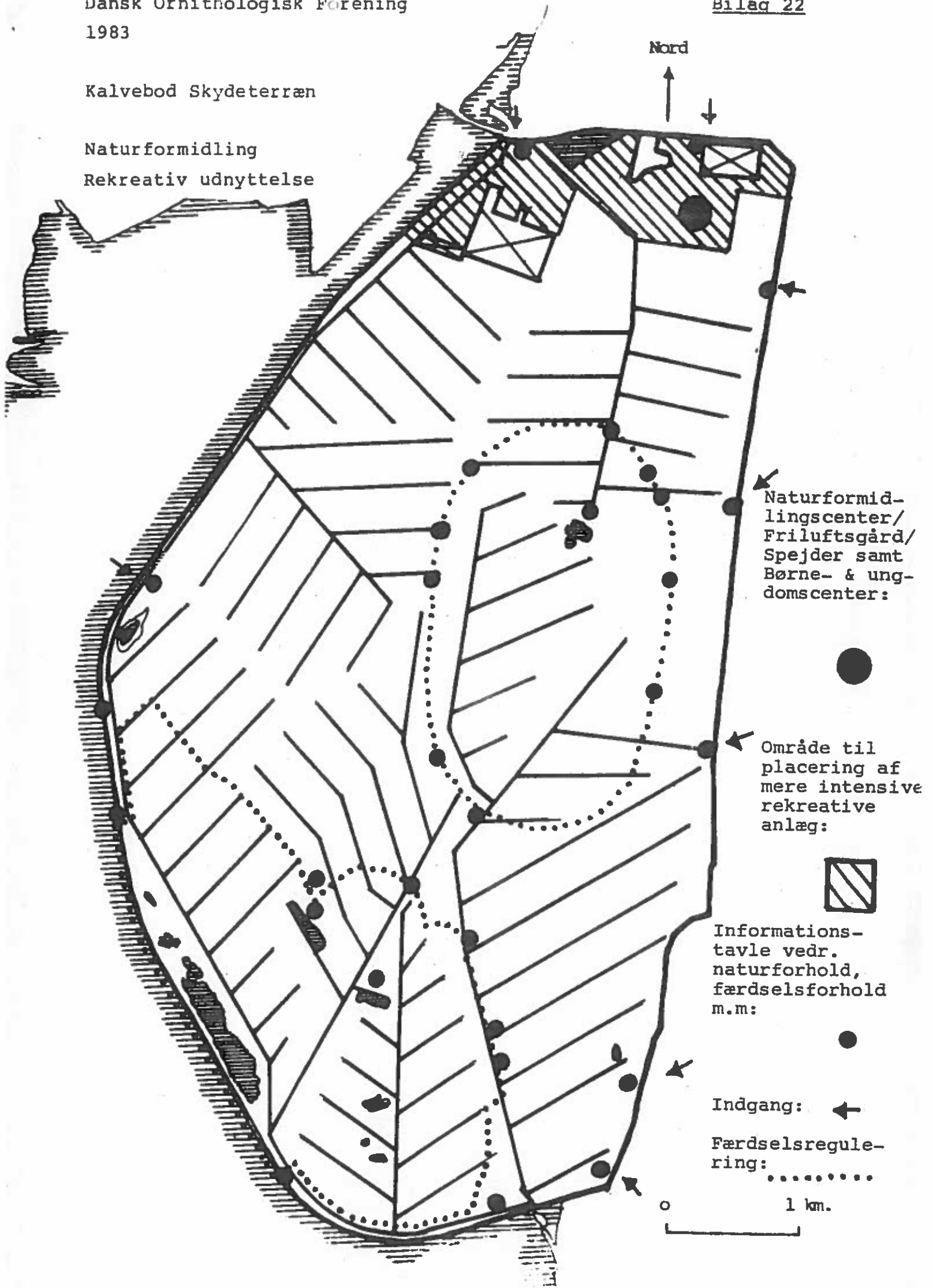
0 1 km.

Kalvebod Skydeterræn

Naturformidling

Rekreativ udnyttelse

Nord

Naturformidlingscenter/
Friluftsgård/
Spejder samt
Børne- & ungdomscenter:

Område til
placering af
mere intensive
rekreative
anlæg:

Informationstavl vedr.
naturforhold,
færdselsforhold
m.m.:

Indgang: ←

Færdselsregulering:
.....

1 km.